NORDISKE

1 – JANUAR 2020

FORENINGEN NORDEN
Meget mere NORDEN

Alle tiders klima-trio:

Norske Gro, svenske Greta – og danske Sebastian



Meget mere Norden

Kære medlemmer - og ikke mindst jer, der er kommet til i jubilæumsåret!

I har forhåbentlig nydt godt af jeres gratis introduktionsmedlemskab i jubilæumsåret. Vi håber selvfølgelig, at I fortsætter jeres medlemskab, når opkrævningen for 2020 sendes ud om en uges tid.

Foreningen NORDENs 100-års jubilæum blev et brag af en fest.

Vi har fået mere end 1500 nye medlemmer i jubilæumsåret – mere end tre gange så mange, som i et normalt år. Foreningen har også fået en mediebevågenhed, der slår alle rekorder. Aktivitetsniveauet har været stort, både i lokalafdelingerne, nationalt og nordisk.

Men det slutter ikke med 2019. I år har Danmark formandskabet for det nordiske regeringssamarbejde, hvor foreningens tidligere formand, Mogens Jensen (A), sidder for bordenden. Det kommer vi også til at fejre i Danmark med ekstra mange initiativer.

Og Norden er kommet langt mere i fokus i 2019. Flere og flere forstår, at Norden og et styrket nordisk samarbejde er vigtigt i en urolig verden med Trump i vest, Putin i øst og et Brexit, der giver dønninger i det europæiske samarbejde. Det er vigtigt, at Norden rykker tættere sammen. Også når det gælder fremtiden for Arktis og en udvikling i området, der tager hensyn til miljø, sikkerhed og den befolkning, der bebor området.

Vi ligner trods alt hinanden så meget, at folk uden for Norden ikke kan kende forskel på os. Vores folkestyre, sociale velfærdsmodel, arbejdsmarkedsmodel, uddannelsessystemer, klimaløsninger, ligestilling m.m. er så ens, at man ingen andre steder i verden har otte selvstændige lande, der har så meget til fælles, som vi har i Norden.

Det skal udnyttes i en urolig tid og det skal være med til at inspirere andre.

Derfor er Norden vigtig – derfor bliver det nordiske samarbejde vigtigere i fremtiden. Og derfor er det vigtigt, at I fortsætter medlemskabet også i de kommende år, så vi fortsat kan kæmpe for 'Meget mere Norden'.

Marion Pedersen,
konstitueret formand



NORDISKE

Foreningen NORDEN
Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Marion Pedersen, kst.
Generalsekretær: Peter Jon Larsen

Protektor:
Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

NORDISKE – foreningens magasin
Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:
Pia Alø Visser, Rosendahls.

Annoncesalg:
Rosendahl Mediaservice,
Niels Hass, nh@rosendahls.dk,
Telefon: 76 10 11 56.

NORDISKE udkommer i januar, april, juni og oktober.

Næste nummer udkommer 5. april 2020

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Rosendahls.

Forsidefoto: Den danske klimaprofessor Sebastian H. Mernild, som har modtaget DRs Rosenkjærpris for sine formidlingsevner. Mernild har selv taget fotoet.

Medlemskab: Du bliver medlem for 295,- om året, 390,- for en husstand, 195,- for pensionist og 240,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind: **http://foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/**



Mogens Jensen lægger vægt på, at Danmark, Grønland og Færøerne står sammen i spidsen for Nordisk Ministerråd i 2020. Her ses han i ministerkontoret, som også rummer den politiske ledelse af fiskeri, fødevarer og ligestilling. Bemærk bladet på bordet. Det er Foreningen Nordens jubilæumsmagasin. Ministeren har en stak liggende. **Foto:** Esben Ørberg.

Det folkelige Norden skal genopstå

Det nordiske samarbejde er en tom skal uden den folkelige forankring, siger den nordiske samarbejdsminister Mogens Jensen (A), tidligere formand for Foreningen Norden. Derfor er hans hovedfokus at genoplive støtten til at mennesker mødes i Norden – mens han samtidig får travlt med at realisere et ambitiøst dansk formandskabsprogram i Nordisk Ministerråd.

Mogens Jensen er ikke et øjeblik i tvivl om, når vi spørger ham, hvad han tager med fra Foreningen Norden til ministerposten for nordisk samarbejde.

- Vi skal have genetableret og styrket det folkelige samarbejde i Norden. Det er jo det folkelige samarbejde, der ligger til grund for at vi har et politisk samarbejde i Norden. Det er virkelig vigtigt, at folk får lettere ved at mødes på tværs af de nordiske grænser, uanset om det er skoleklasser, idrætsforeningen, fagforeningen eller virksomheden. Hvis dette folkelige netværk ikke findes, bliver Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd en tom skal, siger han.

Målet om at revitalisere det mellemfolkelige samarbejde har i 100 år været en af Foreningen Nordens stærkeste mærkesager og foreningen har gennem årene selv medvirket til tusinder af rejser og udvekslinger blandt helt almindelige nordiske borgere. Nu tager ministeren denne mærkesag med sig ind i ministeriet som topprioritet.

Formandskabet giver nødvendige muskler

Mogens Jensen siger, at det genopstandne folkelige Norden er hans personlige mål, men naturligvis også et dansk mål, som han har en særlig god chance for at realisere netop i år, hvor Danmark har formandskabet for det nordiske regeringssamarbejde i Nordisk Ministerråd.

- For at realisere målet vil jeg arbejde hårdt på at få gearet vores støttesystemer, så de igen understøtter den mellemfolkelige forståelse gennem fysiske møder mellem mennesker. Det er blevet underprioriteret, formentlig fordi man har undervurderet betydningen i forhold til det øvrige nordiske samarbejde. Der har vel været en opfattelse af at rejser, møder og ophold kunne folk selv finansiere, men sådan er virkeligheden jo ikke. Virkeligheden er, at den tidligere underskov af mellemfolkelige kontakter er blevet reduceret, ja nærmest fjernet med svækkelse af nordiske netværk til følge. Tendensen har været – og er fortsat, at støttesystemerne har prioriteret konkrete projekter, helst de store og forkromede. Og det kan være godt nok, men ikke på bekostning af civilsamfundets ønsker og behov for kulturudveksling og for at lære nordiske medborgere at kende. Vi skal altså igen kunne finansiere både rejser og ophold for foreninger, organisationer og virksomheder.

Hvornår, hvordan og hvor meget?

- Det kan jeg ikke sige endnu. Men vi arbejder på sagen.

Mogens Jensen tilføjer, at han har forelagt denne tankegang om at revitalisere det mellemfolkelige samarbejde for sine nordiske kolleger og, at der var tilslutning hele vejen rundt om bordet.

Dette folkelige samarbejde er det ene af Mogens Jensens to personlige mål, han har sat sig som nordisk samarbejdsminister. Det andet handler om unge, hvilket han har sikret sig opbakning til i forhold til den danske delegation ved Nordisk Råd. Han har desuden haft møde med unge fra Dansk Ungdoms Fællesråd og Ungdommens Folkemøde for at sætte gang i en proces, som samler op på, hvad de unge vil med Norden og nordisk samarbejde – en proces med ungdomsinvolvering, som han også som minister for ligestilling er med til at understøtte.

Tager unge med til de store konferencer

Mogens Jensen er også minister for ligestilling og i dette regi samler han og hans nordiske kolleger i foråret 100 unge på tværs af de nordiske lande til at komme med bud på ligestillingsproblematikken. Nogle af de unge vil dernæst ledsage ministre og embedsmænd til Paris, hvor FN til sommer afholder en global ligestillingskonference og de unge vil desuden deltage i FNs Kvindekommissions generalforsamling i New York.

- Jeg vil insistere på, at de unges stemmer bliver hørt, ikke gennem andre, men direkte. Hvis vi forstår at gribe tingene rigtigt an, så kan det lykkes at engagere unge i det nordiske samarbejde også – og det skal ske med baggrund i den grønne klimadagsordenen. Vi kan se, at det er den dagsorden, som allerede har tag i de unge, og vi kan bruge den som løftestang til også at få øget interesse for det nordiske samarbejde blandt unge. Vi skal altså gribe de dagsordener, som de unge selv har, og så



Mogens Jensen på vej til ministerrådsmøde i Stockholm i oktober sidste år sammen med sin særlige rådgiver Søren Andersen. Bag dem ses kontorchefen for sekretariat for Nordisk Samarbejde i ministeriet, Ida Heimann Larsen.
Foto: Lykke Feld.



skal vi gøre det nordiske samarbejde og fællesskab relevant for de unge i den sammenhæng.

Hvad med grænsekontrollen, som forlænges gang på gang. Det må være en hindring for en nordisk samarbejdsminister?

- Ja, det er en barriere og et nødvendigt onde. Grænsekontrollen virker jo ikke ligefrem befordrende for det mål, som de nordiske statsministre har sat for samarbejdet, nemlig at Norden skal være verdens mest integrerede region. Men den midlertidige kontrol, der senest er etableret på dansk initiativ, er jo begrundet i truslen mod den danske sikkerhed og kommer efter konkrete vurderinger fra efterretningstjenesterne.

Turister til Norden – først og fremmest

- Der er fortsat et stort potentiale i at markedsføre de nordiske lande i fællesskab. Det skyldes ganske simpelt, at turister, især dem uden for Europa, ikke tænker i de enkelte nordiske lande, men på hele Norden, Skandinavien, The North, The Nordics. De tænker ny nordisk mad og derfor viser alle undersøgelser, at en fælles nordisk branding betaler sig. Det er der lavet en fælles nordisk handlingsplan for, som vi også skal være med til at føre ud i livet. Kort sagt skal vi tiltrække folk til Norden, og når de så kommer herop, fordeler vi rovet – så at sige.

- I forhold til turisme har vi også et klimaprojekt inden for krydstogtsbranchen. Her handler det om at begrænse forureningen fra krydstogtsskibe i havnene ved at sikre strømforsyning baseret på vedvarende energi. Dermed undgår vi afbrænding af store mængder diesel i havnene. Det er endnu et oplagt nordisk samarbejdsprojekt.

Udfordring i lagring og omdannelse af energi

Det danske formandskabsprogram nævner blandt en række grønne initiativer det nordiske el-marked. Hvad vil du gøre på dette område?

- Det nordiske el-marked er en vigtig prioritet af den simple grund, at vi skal anvende endnu større mængder vedvarende energi for at nå vores nationale klimamål. Vi har heldigvis allerede indrettet dette marked til at udveksle store mængder energi. Så når vinden ikke blæser i Danmark, kan vi få el fra norsk vandkraft, og når det blæser meget, kan vi sende el ud på det nordiske el-marked. Med endnu større mængder vedvarende energi, skal vi blandt andet arbejde med lagring og omdannelse.

- Desuden starter vi et helt særligt projekt på Færøerne, som skal stå i spidsen for etablering af vedvarende energikilder i kystsamfund i isolerede områder. Der handler om grøn varme og transport i sådanne udkantsområder.

Hvad med lettelse af de private virksomheders handlefrihed i Norden? Du overtager Nordic Smart Government. Hvad er det?

- Formålet med Nordic Smart Government er at forenkle de små og mellemstore virksomheders hverdag og skabe nye forretningsmuligheder og vækst baseret på økonomiske data, som skal kunne deles effektivt på tværs af Norden. Denne deling er der et stort økonomisk potentiale i.

Hvordan det?

- Selvom de nordiske lande er højt digitaliserede, er der begrænset automatisering og genbrug af data på tværs af systemerne. Det betyder, at virksomhe-

derne bruger uforholdsmæssig megen tid på manuelle processer, hvor data i ét system indtastes på ny i et andet system, for eksempel ved indberetning til det offentlige og ved fakturering. Det er også en udfordring for kreditorer og analytikere at få adgang til aktuelle økonomiske data og dermed få tilstrækkeligt grundlag for långivning.

Elektronisk ID – et skridt på vejen

Hvad med almindelige mennesker? Der er blandt nordisk interesserede en forventning om, at digitaliseringen skal gøre livet lettere, når man har kontakter på kryds og tværs i Norden. Kan du glæde os her?

- I første omgang har der været fokus på at gøre det muligt at anvende den elektroniske identitet, man får udstedt i sit eget hjemland, i Danmark nemID, i de andre nordiske lande andre systemer. Dette arbejde er i god gænge. Men anerkendelse af elektronisk ID er naturligvis ikke nok. Derfor vil vi udbygge arbejdet til også at omfatte konkrete digitale selvbetjeningsløsninger, som i de kommende år skal tilpasses til grænseoverskridende brug.

I taler om, at Danmark skal løfte social bæredygtighed i formandskabsperioden. Hvad mener I med det?

- Den nordiske velfærdsmodel står over for udfordringer; ikke mindst i form af social ulighed og et 'udenforskab', som underminerer sammenhængskraften i vores nordiske samfund. Desværre ser vi, at en stigende andel unge i Norden mistrives og derfor sætter vi gang i 'Nordens Unge i Bæredygtige Fællesskaber', som skal motivere unge til demokratisk medborgerskab, øget kulturelt engagement og bedre psykisk trivsel.

Mogens Jensen henviser til en international demokratiundersøgelse, The Intertional Civic Citizenship Education Study (ICCS), der gennemføres i 24 lande verden over.

- Her ser vi, at de nordiske unge – på den ene side – er blandt de allermest vidende om demokratiske institutioner, samfund og politik. På den anden side er deres demokratiske engagement lavt, når det for eksempel kommer til interesse for elevindflydelse i skolen og deltagelse i fredelige protester og demonstrationer og lignende politiske og værdibårne aktiviteter, lyder det fra ministeren, som i de kommende handlingsplaner vil sikre incitamenter, som kan motivere til unges deltagelse.

Fireårige planer

Netop handlingsplanerne inden for de tre hovedtemaer (Det grønne Norden, det konkurrencedygtige Norden og det socialt bæredygtige Norden), får med det danske formandskabsprogram for første gang et fireårigt perspektiv og fireårige budgetter - og ikke blot to år som hidtil.

- Det er vigtigt at kunne arbejde mere langsigtet. Tag blot det socialt bæredygtige Norden, hvor vi skal passe på med at skabe en elite, der sagtens kan leve op til de grønne målsætninger, sat over for en svagere gruppe, som kan blive ramt økonomisk. Det tager tid. Akkurat som det tager tid både at bevare den grønne førerfrakke på, mens vi samtidig sikrer konkurrenceevnen. Altså i det hele taget sikre stadig vækst og udvikling og social ansvarlighed og sammenhængskraft på samme tid. Det er en meget socialdemokratisk dagsorden, men ikke noget vi for alvor rykker på over et år eller to. Derfor får vi nu fireårige arbejdsplaner, som jeg som samarbejdsminister får til opgave at koordinere og følge op på, siger Mogens Jensen.

eø

Vil du sætte et nordisk fingeraftryk?

Under formandskabsprogrammet 'Fælles om fremtidens løsninger' arbejdes med indsatser inden for: Et grønt Norden, et konkurrencedygtigt Norden og et socialt bæredygtigt Norden.
Der skal udarbejdes handlingsplaner for hvert område under den nye vision for Nordisk Ministerråd, som kan findes på norden.org.
Alle kan sende forslag til indsatsområder, som man synes Danmark skal prioritere i det arbejde
– skriv til **nordsek@um.dk**.

Norske Gro, svenske Greta – og en dansk klimaformidler i særklasse

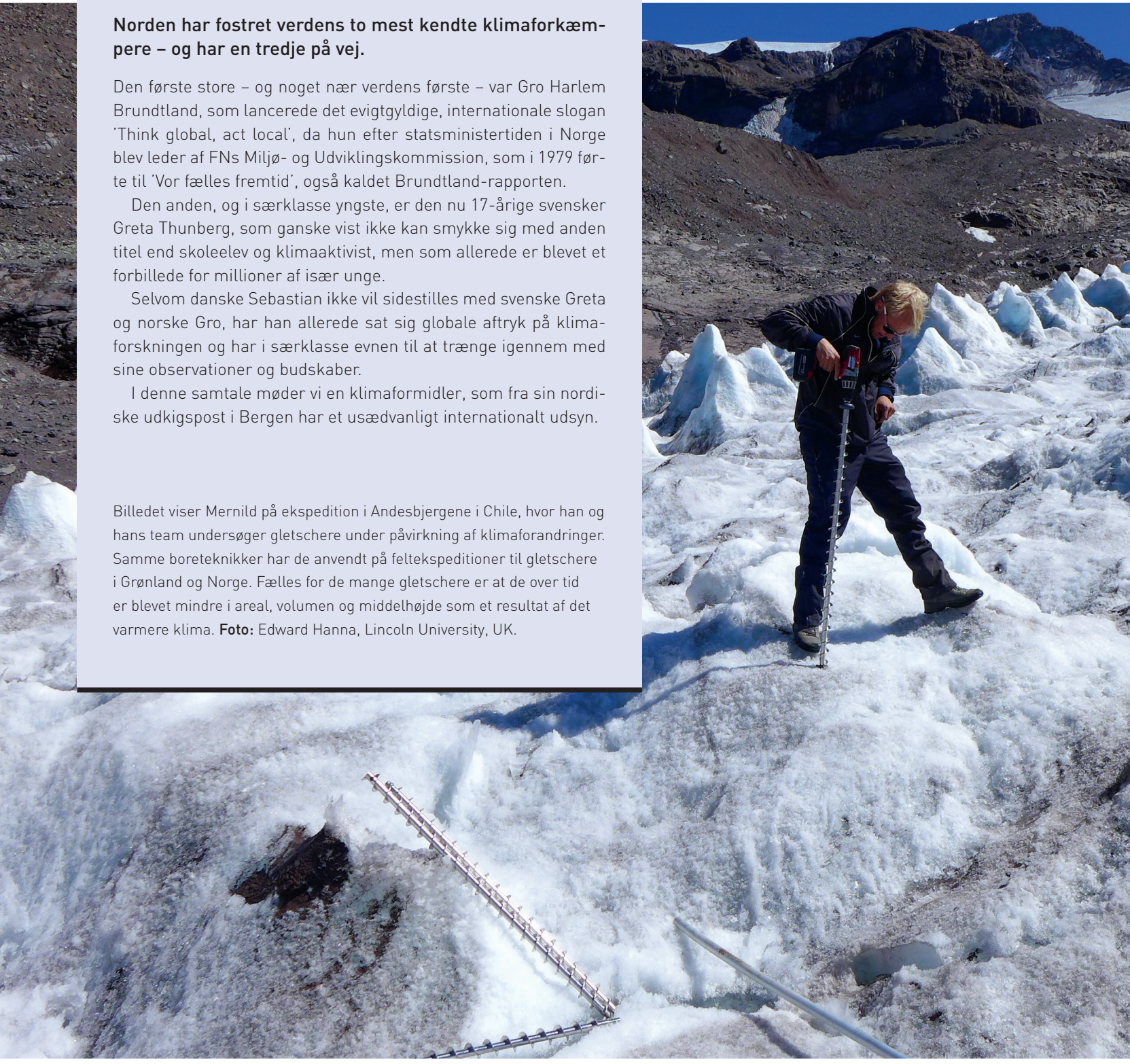
Norden har fostret verdens to mest kendte klimaforkæmpere – og har en tredje på vej.

Den første store – og noget nær verdens første – var Gro Harlem Brundtland, som lancerede det evigtgyldige, internationale slogan 'Think global, act local', da hun efter statsministertiden i Norge blev leder af FNs Miljø- og Udviklingskommission, som i 1979 førte til 'Vor fælles fremtid', også kaldet Brundtland-rapporten.

Den anden, og i særklasse yngste, er den nu 17-årige svensker Greta Thunberg, som ganske vist ikke kan smykke sig med anden titel end skoleelev og klimaaktivist, men som allerede er blevet et forbillede for millioner af især unge.

Selvom danske Sebastian ikke vil sidestilles med svenske Greta og norske Gro, har han allerede sat sig globale aftryk på klimaforskningen og har i særklasse evnen til at trænge igennem med sine observationer og budskaber.

I denne samtale møder vi en klimaformidler, som fra sin nordiske udkigspost i Bergen har et usædvanligt internationalt udsyn.



Billedet viser Mernild på ekspedition i Andesbjergene i Chile, hvor han og hans team undersøger gletschere under påvirkning af klimaforandringer. Samme boreteknikker har de anvendt på feltekspeditioner til gletschere i Grønland og Norge. Fælles for de mange gletschere er at de over tid er blevet mindre i areal, volumen og middelhøjde som et resultat af det varmere klima. **Foto:** Edward Hanna, Lincoln University, UK.



Han vil løfte nordisk klima-forskning ind i verdensklassen

Norge er der allerede, når det handler om at forske i klimaekstremer. Men samlet har de nordiske lande et enormt potentiale, siger dansk professor fra sin direktørpost i et klimaforskningscenter i Norge.

Når Sebastian H. Mernild går rundt i Bergen, hvor han er direktør for Nansen Centeret, oplever han næsten ingen kulturforskel mellem Danmark og Norge. Jo, natur og landskaber ligner slet ikke hinanden, men menneskerne gør.

- Vi har samme grad af imødekommenhed og åbenhed. Vores humoristiske niveau er meget ens. Vi har stor tillid til hinanden, vores velfærdssamfund ligner hinanden ved at vi tager os af de svage og sikrer stort set samme rettigheder til alle. Kulturelt er vi også meget beslægtede, især i den vestlige del af Norge, som altid har haft stort handelssamkvem med Danmark og sydover. Selv vores ordsprog er meget ens, selvom jeg dog ikke havde held med norsk forståelse af det danske ordsprog 'at lytte til vandrørene' for nylig.

Sådan siger den 46-årige danske klimaprofessor Sebastian H. Mernild, som netop har haft familien med på ferie i Bergen, men som nu er hjemme i Odense for en kort stund, før han atter drager til Bergen og videre til Kina og Indien for at besøge to af fem internationale Nansen Centre.

Forskningsformidler i topklasse

Selvom Mernild ikke har boet og arbejdet i Danmark siden har var 33 år, blev han alligevel tildelt DRs Rosenkjærprisen i 2018, fordi hans formidlingstalent er helt enestående. Han kan forklare kompliceret forskning, så selv børn fatter, hvad han siger og mener.

Allerede i 2006 drog han ud som ung ph.d. til Alaska, New Mexico og Chile. I 2016 blev han hentet tilbage til Norge til et professorat, hvorfra han



Langt om længe, lyder det fra Sebastian H. Mernild, idet han først i sommer har anskaffet sig en el-bil, som han fremviser her i carporten hjemme i Odense, hvorfra han pendler til Bergen. **Foto:** Esben Ørberg.

siden søgte og fik jobbet som direktør for Nansen Centeret i Bergen, som huser 75-80 ansatte fra 24 lande.

- Måden vi organiserer os på i Norden er også meget identisk fra land til land. Selvom jeg er direktør af navn, er der ikke et stift hierarki hos os. Vi er ‹flade› og lyttende og det gælder for langt de fleste arbejdspladser i Norden, hvilket er uhørt i de fleste andre lande.

Mernild ved, hvad han taler om. Ikke blot har han arbejdet og boet i mange lande, men hans center har også aflæggere i Indien, Kina, Sydafrika, Rusland og Bangladesh, hvor der i alt er omkring 250 medarbejdere, der forsker i klimaforandringer og konsekvenserne af et ændret klima.

For Sebastian H. Mernild giver det særlig god mening, at arbejde med at kortlægge klimaforandringerne fra netop Bergen.

- Bergen er verdensledende og institutterne her nogle af de bedste i Europa på området. Vi har et enestående klimaforskningsmiljø i Bergen, som oprindelig opstod, fordi der i sidste århundrede var en flok pionerer inden for meteorologi, som udviklede den moderne meteorologi til det, vi ved i dag, og til de teorier, som vi i dag ser på TV, når vi ser vejrudsigterne.

Forskelligt politisk klima

Selvom Danmark og Norge i høj grad er påvirket af samme vinde og klima, er det politiske klima meget forskelligt, ifølge Mernild.

- I Norge er der god forståelse for, hvad forskningsbevillinger betyder, og hvordan de er med til at skabe yderligere vækst, indtægter og øget viden. Når den norske regering f.eks. giver 100 mio. kroner i direkte støtte, så kan forskningsinstitutterne trække op til 10 gange så meget hjem til Bergen fra fonde, private og udenlandske bevillinger. Det højner fagligheden, kan jeg love dig for, at vi er i stand til at skabe yderligere vækst på baggrund af de offentlige bevillinger! Og denne politiske bevågenhed går igen uanset om Norge har en blå eller en rød regering. Og selvom Mette Frederiksen har større klimafokus end Lars Løkke Rasmussen, kan vi lære meget af nordmændene.

Det er netop Sebastian H. Mernilds ambition at kunne bidrage til at løfte den samlede nordiske klimaforskning op til de helt store og skelsættende projekter.

- Hvis dét skal lykkes, er nordisk samarbejde mellem mangfoldige fag og kompetencer en forudsætning. Det kan være danske skov- og landbrugsforskere sammen med norske klimaforskere, oceanografer og marinebiologer. Det handler om at udnytte både vores nordiske forskelle og ligheder. Og det bedste fundament for forskningssamarbejde er at forskere kan finde begge dele hos hinanden. Dermed bliver det lettere at finde fælles forståelse for de mål, der skal arbejdes hen imod.

Forskelle og ligheder

Mernild nævner to afgørende industri- og energipolitiske forskelle mellem Danmark og Norge.

- Norge vil både beholde olie/gas og på samme tid

udvikle el-infrastrukturen og el-transportsektoren, udvikle den grønne omstilling i transportsektoren. Hvorimod Danmark – aktuelt – vil stoppe udvinding og produktion af olie og gas og satse mere enstrenget på at gøre landbrugssektoren mere grøn og effektiv. Men disse forskelle er slet ingen hindring for forskningssamarbejde – snarere tværtimod.

Et godt sted at starte er omkring de statslige forskningsråd, lyder det fra Mernild og han har et konkret forslag til rådene og de politiske beslutningstagere i Norden.

- De nordiske forskningsråd bør sætte sig sammen i større omfang end det, man ser i dag, og beslutte et sæt fælles mål og dernæst gøre det muligt at søge på tværs af de enkelte landes forskningsråd. Nordmændene er allerede i dag meget ivrige efter at skabe bilateralt forskningssamarbejde, så jeg tror, at det er muligt.

Hvordan har du observeret nordmænds forhold til os danskere?

- Nordmænd har et særligt forhold til Danmark. De elsker at komme her og jeg tror, at de spejler sig mere i Danmark end i Sverige – Danmark er på mange områder anderledes end Sverige De opfatter Danmark som dynamisk og spændende, måske fordi de på nogle områder ser Danmark som storebror og på andre områder som lillebror.

Jordnære nordmænd

- I Norge kan jeg godt lide, at der er så kort afstand mellem ministre og andre toppolitikere og den brede befolkning. Selv statsministeren, især den siddende Erna Solberg, kommer til masser af lokale arrangementer i selv de yderste flækker. Nordmænd er i det hele taget meget jordnære - på den fede måde. Det gælder også samfundets spidser, herunder kongehuset, som ikke udviser distance i forhold til befolkningen.

Klimamæssigt ser Sebastian H. Mernild en global – og i særdeleshed nordisk – tendens bort fra forbrugerismen.

- Vi oplever et skred, en vældig holdningsændring fra en kultur, hvor alt kunne købes. Vi bare forbrugte og forbrugte. Men nu siger især de unge, at 'det kan vi ikke blive ved med'. Vi vil ganske vist ikke gå ned i levestandard og vækst, men vi vil leve anderledes og tænke i genanvendelse, innovation og teknologiudvikling, siger Mernild.

eø





Genforeningsrejse med tog til Sønderjylland og Sydslesvig i anledning af 100 året for genforeningen

Turen går fra København til Ribe (overnatning), Tønder, Niebüll (overnatning), Dagebüll, Friedrichstadt (overnatning), Husum, Slesvig med Hedeby og Dannevirke (2 overnatninger), Flensburg (overnatning), Dybbøl, Haderslev (overnatning) Christiansfeld, Skamlingsbanken, København.

Undervejs besøges desuden disse seværdigheder: Tønder vandtårn med Wegner museet, ModellBahn Zauber, Grachtenfahrt på kanalen i Friedrichstadt, museumsbanen Süderbrarup-Kappeln, Istedløven.

Tidspunktet for turens gennemførsel og det detaljerede program samt priser kan fra februar ses på Nordisk Jernbane-Klubs hjemmeside, **www.nojk.dk/udflugt.html**. Hvor der også kan findes nærmere oplysninger om rejsebetingelser, tilmelding og betaling.

De nordiske sundhedsvæsener ligner hinanden så meget, at samarbejde er oplagt. Det gælder især for de små fagspecialer på hospitalerne. Derfor har flere af dem dannet nordiske netværk. Vi har tidligere set på fødselslægernes netværk. Denne gang møder vi hospitalsansatte fra to specialer, som henholdsvis hjælper patienter med erhvervede hjerneskader samt med rygmarvsskader. Deres nordiske netværk har stor værdi - kollegialt, fagligt og socialt, lyder det fra begge specialer.



Hanne Munk (th.) sammen med to daglige kolleger på Rigshospitalets Klink for Neurorehabilitering, fysioterapeut Jon Damsager Lauesen og neuropsykolog Camilla Lundin Overbeck.

Tætte naboskaber tæller

De nordiske sygehusansatte, som behandler erhvervede hjerneskader, har netop holdt netværksmøde på Schæffergården. Ligheder i landenes sundhedsforståelse er fællesnævneren for dette netværk.

- Betydningen af globale kontakter er stor, men tætte naboskaber er lige så vigtige. Det nordiske betyder meget for stemningen – især når vi hvert andet år mødes i et af de nordiske lande.

Sådan siger ledende terapeut ved Rigshospitalets Klinik for Neurorehabilitering efter hjerneskade, Hanne Munk, ovenpå Nordisk Netværksmøde i neurorehabilitering, der blev afholdt på Schæffergården i begyndelsen af november. Her mødtes 100 hospitalsansatte forskere, ledere og udviklingspersoner for at udveksle nyt om viden og forskning inden for rehabilitering af patienter med erhvervet hjerneskade.

Hanne Munk er det ene af to danske medlemmer i netværkets styregruppe.

- I de seks år, vi har eksisteret, har vi sikret en erfaringsudveksling, som på mange forskellige områder har givet os bedre viden om, hvordan vi skal udføre vores opgaver. Når det overhovedet kan lade sig gøre, skyldes det, at vi er nordiske og taler på vores eget sprog med hinanden. Vi bygger på de

mange ligheder i sundhedsforståelse i de nordiske lande. Vi har en forudbestemt forståelse af, at vi har noget til fælles både socioøkonomisk og kulturelt. Det er den forståelse, der slår igennem på det faglige plan og motiverer til at arbejde sammen.

De nordiske forskere og ledere arbejder alle med behandling og genoptræning af patienter med svær hjerneskade pådraget på grund af ulykker, blodprop eller hjerneblødning, iltmangel efter hjertestop eller infektion.

- Vi rejser ofte ud i verden for at finde mere viden og evidens for nye behandlingsmetoder. Det var da også på en international konference inden for vores eget fag, at tanken om et nordisk netværk opstod i 2012. I første omgang var tanken primært, at der var behov for at skabe kontakter i et socialt netværk, men hurtigt blev det sociale kombineret med et stærkt fagligt islæt. I dag er det nordiske netværksmøde hvert andet år vores akse og i perioden ind mellem har vi masser af samarbejde.

Hanne Munk mener, at det kan være sværere at skabe samarbejdsrelationer på samme måde med hospitalskolleger i Indien eller i USA.

- Selvom sygdommene stort set er de samme verden over, er behandlingsmetoder og især sundhedsvæsnets opbygning og praksis væsentlig forskellige. I Norden er det derimod helt oplagt, at sundhedspersonale udveksler viden og inspirerer hinanden. Når vi hører, hvordan norske hospitalskolleger udvikler tilbud til patienterne om genoptræning og rehabilitering, så er det en enorm inspirationskilde. Og når de norske kolleger hører om den danske arbejdsdeling mellem kommuner og regioner, ja, så kan de umiddelbart bruge denne viden.

Hanne Munk nævner medicinering som et konkret eksempel på, at det nordiske samarbejde nytter noget – til gavn for patienterne.

- Lægerne er i færd med at udarbejde et sæt fælles, kliniske behandlings-retningslinjer for medicinering på vores område. Det samme gælder for behandling af synkebesvær. Dette samarbejde er kun muligt fordi vi har samme sundhedsmæssige grundstruktur og desuden nogenlunde samme patientrettigheder i Norden.

- Netop fordi vi er et lille område, altså med relativt få patienter, er det så afgørende, at vi har mulighed for at række ud over vores eget lokalområde for at skaffe ny viden og udvikle os. Det unikke er, at vi indenfor det nordiske ved meget mere om, hvad vi sammenligner os med, siger Hanne Munk.

Hun tilføjer, at der er en barriere for det nordiske samarbejde:

- Sundhedsvæsenerne og de almene og private fonde i de nordiske lande er ikke gearet til fællesnordisk samarbejde. Derfor kræver det megen tid og ressourcer for at skaffe bevillinger. Det er ærgerligt, når man tænker på, hvor godt pengene er givet ud, lyder det fra den ledende danske terapeut i det nordiske netværk. *eø*

Schæffergården: Symbol på 70 års nordisk venskab

Det er ikke tilfældigt at Nordisk Netværk for neurorehabilitering valgte at holde netværksmødet på Schæffergården, idet Schæffergården er ejet af Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde, som arbejder for at fremme forståelsen mellem Danmark og Norge. Stedet dannede på den baggrund en perfekt ramme for et møde, hvor nordisk velfærd og samfundsforhold, fællesskab i sprog, kultur og historie dannede baggrund for et fagligt samarbejde.

Historien bag Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde hører sammen med Norgeshjælpen under 2. verdenskrig. Her samlede Danmark penge og mad ind til de nordmænd, som manglede de mest basale ting. I alt blev der sendt mere end 32.000 tons madvarer fra Danmark til Norge.

Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde blev oprettet i 1946 ud fra de penge, der var blevet tilovers fra Norgeshjælpen. Fondets hjemsted blev Lysebu i Oslo og i 1949 fik Fondet et dansk hjemsted i form af Schæffergården.

Alle indtægter fra driften på Schæffergården og Lysebu går til at realisere Fondets formål. Det betyder blandt andet, at Fondet uddeler cirka 6.000 stipendiatdøgn om året, hvilket svarer til en værdi af ca. 10 mio. kr.

Schæffergården har løbende kulturelle tilbud i form af udstillinger, koncerter og foredrag med nordiske formidlere og kunstnere.

Nordisk samarbejde til gavn for rygmarvs-skadede patienter

Rehabilitering efter en rygmarvsskade er et lille fagområde rent sundhedsfagligt og kræver samarbejde mellem en række hospitalsansatte faggrupper. Rehabiliteringen efter en rygmarvsskade er nu styrket med sin egen nordiske uddannelse – og de første 51 studerende har netop bestået eksamen. Mød en af de nordiske ildsjæle, som har fået uddannelsen på benene – og som er med til at skabe nordiske retningslinjer for faget.

- Jeg ser et kæmpe potentiale i nordisk samarbejde, siger Randi Steensgaard, som er ph.d.-studerende og sygeplejerske på Vestdansk Center for Rygmarvsskade på Regionshospitalet i Viborg.

Hun har allerede foldet en betydelig del af potentialet ud i form af 51 inter-professionelle kolleger fra 11 centre, som netop har afsluttet en helt ny nordisk uddannelse inden for rygmarvsskade.

Uddannelsen er blevet til i regi af NoSCoS (Nordic Spinal Cord Society), det nordiske netværk for sundhedsprofessionelle, der arbejder med ryg-

Hele holdet umiddelbart efter eksamen.



marvsskade rehabilitering, og for nylig mødte Randi Steensgaard og hendes kolleger i arbejdsgruppen bag kurset op i det internationale netværk, ISCoS (International Spinal Cord Society) for at præsentere uddannelsens resultater.

- Vi præsenterede blandt andet resultater fra en undersøgelse blandt de studerende, som dokumenterede, at fagligheden var blevet styrket, at de studerende følte sig bedre rustet til at kontakte kolleger. Under uddannelsen havde de tværfaglige teams fra hvert center et partnerteam, som de skulle samarbejde med om at komme med løsninger på konkrete problemstillinger i praksis. Vi har konstateret, at de studerende fik enormt stort udbytte, dels ved at række ud over egen faggruppe og dels ved at række ud over egne landegrænser. Det er derfor, at jeg med sikkerhed kan sige, at potentialet inden for nordisk samarbejde er så betydeligt. Det mærkede vi på den internationale konference, som viste stor interesse for de resultater, som vores uddannelse havde ført til.

Sammen i Norden er vi mange og det giver bedre rehabilitering

- Vi har oplevet, at når vi går sammen med norske, svenske og islandske kolleger, så er vi en ret stor gruppe med erfaring og ekspertise inden for forskellige områder, der supplerer hinanden godt. Det har haft stor betydning for uddannelsens styrke og karakter, at den er blevet udbudt under Göteborgs universitet og i samarbejde med Ryggmärgsskadecentrum Göteborg. Arbejdsgruppen bestod af tre fysioterapeuter, en ergoterapeut, en læge, to sygeplejersker og en kommunikationsmedarbejder. Eksaminator var en professor MD med speciale i rehabilitering. Arbejdsgruppen udviklede og afviklede kurset. Som vejledere arbejdede vi gratis – både inden for og uden for arbejdstiden. Det var vores bidrag til fællesskabet.

Arbejdsgruppen har nu skaffet opbakning og tilsagn til at uddanne endnu et hold. Gennem tæt korrespondance med lederne på de nordiske centre skræddersys uddannelsen til det, der efterspørges og behøves for at skabe bedre rehabilitering – og arbejdsgruppen er denne gang blevet klogere på, hvad der virker godt og dermed endnu mere målrettet end ved første hold.

Opstod efter en middag

Som så meget andet begyndte samarbejdet om uddannelsen ved lidt af en tilfældighed. Randi Steensgaard deltog med en præsentation på den nordiske konference, som finder sted hvert andet år – på skift i de nordiske lande.



Her ses Randi Steensgaard (tv.) sammen med to kursusansvarlige kolleger.

- Efter middagen fik vi talt sammen på kryds og tværs, både patientforeninger og kolleger fra de andre centre i Norden. Jeg lærte en svensk klinikchef at kende, og efter nogen tid kontaktede han mig for at høre om jeg ville være med til at undersøge muligheden for at lave et kursus for avanceret rygmarvsskade-rehabilitering til personale, som arbejder med vores patientgruppe.

- Gennembruddet kom, da vi fik mandat fra NoSCoS og centrenes ledere til at vi, i det nordiske netværk, skulle tage ansvar for uddannelsen. Da de studerende var blevet optaget på kurset, mødtes vi blot to gange på et halvt år, men vi havde utallige elektroniske møder over Skype. Uden disse møder over nettet havde det ikke været muligt at gennemføre en forsvarlig uddannelse.

For Randi Steensgaard har samarbejdet i det nordiske netværk været en øjenåbner – både fagligt og personligt.

- Dette kursus var bare ét eksempel på det langt stærkere og tættere samarbejde, vi har fået i NoSCoS gennem de senere år. Der er potentiale til mere. Senest har en gruppe nordiske sygeplejersker modtaget et study grant til at udvikle en fælles nordisk retningslinje. Et samarbejde der blev etableret på den sidste NoSCoS konference.

- Nu ser jeg ikke blot kolleger i Viborg, men også i Norden – og internationalt. Det oplever jeg som et klart kompetenceløft og personlig berigelse, siger hun.

eø

Hvorfor blev jeg medlem?

Foreningen NORDEN har i jubilæumsåret 2019 fået flere end 1500 nye medlemmer. Vi har spurgt fem af dem, hvorfor de har meldt sig ind.



Kirsten F. Henriksen, Holstebro-afdelingen:

Jeg har altid haft 'noget' med Norden. Det begyndte med EF-afstemningen i 1972, hvor jeg som aktiv modstander af EF hellere ville bruge kræfterne på de nordiske lande.

Senere mødte jeg et landsstyrelsesmedlem fra Foreningen Norden på højskole, men det er først nu, at jeg har taget mig sammen til at blive medlem. Det tog mig cirka 45 år!

Jeg har den holdning, at hvis man melder sig ind i en forening, så er man også aktiv. Og det er sandelig værd at være aktiv her i Holstebro, hvor der er overraskende mange gode arrangementer.

I øvrigt har jeg ændret holdning til EU, men føler stadig et stærkt samhørighedsforhold til Norden og nordisk samarbejde, selvom jeg ikke oplever, at der er sket nogle skelsættende fremskridt siden 1972. Jo, måske på det kulturelle område!

Lone Volquartz, Aabenraa-afdelingen

Jeg besluttede for flere år siden, at jeg ville melde mig ind i Foreningen Norden, når jeg gik på pension. Først på det tidspunkt fik jeg tiden til det efter et travlt arbejdsliv med en del aftenarbejde og efter at det sidste barn var flyttet hjemmefra.

Jeg synes nordisk samarbejde er væsentligt og nordisk kultur er interessant. Foreningen Norden arrangerer rejser i Norden med program, som man ofte ikke selv har mulighed for at lave. Jeg er særligt interesseret i kulturmøder og håber at få større kendskab til kulturelle ligheder og forskelle.





Grethe Sinclair, Allerød-afdelingen:

Jeg har altid støttet nordisk sammenhold og udveksling. Det hænger sammen med, at jeg som ung boede tre år i Norge og stadig er på ferie i Norge så tit som muligt. Jeg holder virkelig meget af den nordiske ånd. Det er som om vi kender hinanden på forhånd – et slags broder-søsterforhold.

Jeg har det sådan, at hvis man er medlem, så er man også aktiv. Det glæder jeg mig til at være i Allerød, hvor jeg også vil foreslå nye initiativer.

Rejsemagasin 2020

Rejsetilbud fra foreningen NORDENs afdelinger

Holstebro-afdelingen:

Gotland i forsommeren

Foreningen NORDEN i Holstebro arbejder på at arrangere en studierejse til Gotland i slutningen af juni måned 2020.

Øen ligger som bekendt midt i Østersøen, og den var oprindelig svensk. I forbindelse med Valdemar Atterdags generobring af Skånelandene blev Gotland erobret i 1361, og den var indtil 1645 på danske hænder, inden den igen forenedes med Sverige.

Vi regner med at sejle fra Oscarshamn til Visby, hvor vi bor; selve opholdet forventes at blive 3 dage (= 4 nætter), men programmet er ikke endeligt fastlagt på skrivende tidspunkt, da vi endnu ikke har de endelige sejltider.

Turen arrangeres sammen med Skave Turistbusser, og nærmere kan oplyses i det nye år ved henvendelse til bestyrelsens formand: Finn Ebenhecht på mail: ebenhecht@mail.dk



NYHED!

Oplev Bergen og naturperlen Mostraumen på én weekend

Bergen + Mostraumen + overnatning

Hirtshals - Bergen

fra **2490,-** *

Per person, når 2-4 personer rejser sammen

Prisen inkluderer:

- Overfart tur/retur mellem Hirtshals-Bergen
- 2 overnatninger i 2-4-sengs indvendig standardkahyt
- 2 nætter i dobbeltværelse på Thon Hotel Orion
- 2 x morgenmad på hotel
- 3-timers fjord-cruise til Mostraumen
- Afrejsedatoer 2020:
  19.03, 16.04, 07.05, 20.08, 10.09







Bestil din rejse på
fjordline.com // +45 979 63 000

fjordline.com

*Der vil være tillæg for større køretøj, annen kahyt og flere personer. Brændstofstillæg, skatter og afgifter er inkluderet i prisen. Vores priser er dynamiske og styres af efterspørgsel og kapacitet. Forbehold for trykfejl. Alle priser er i DKK. Se flere tilbud på fjordline.com. Foto: Robin Strand / Rødne Fjord Cruise



BRYGGEN, BERGEN.

Aarhus-afdelingen:

Bergen i maj

Mandag den 25. maj: Afgang fra Aarhus Musikhus kl. 12.45. Forventet ankomst til Billund Lufthavn kl. 14.45, hvor vi tjekker ind og afleverer bagagen. Flyafgang kl. 16:10 med ankomst til Bergen kl. 17:30. Efter indkvartering er der middag på hotellet.

Tirsdag den 26. maj: Rundvisning på Bryggen og Bergenhus Fæstningen, Kunstmuseet, guidet rundvisning på Bryggen, der siden 1979 har været på UNESCO´s verdensarvsliste.

Efter frokost går vi til museet "kode 3", der blandt andet rummer Rasmus Meyers samling af norsk kunst fra barokken til modernisme. Der er en guidet tur i den norske guldalderkunst. Kunstsamlingen er i dag en af verdens vigtigste Munchsamlinger. Af øvrige kunstnere i samlingen kan nævnes J. C. Dahl, Harriet Becher, Christian Krogh, Gerhard Munthe og Henrik Sørensen.

Onsdag den 27. maj: Efter morgenmaden på hotellet kører vi en tur i "baglandet" – en tur gennem byerne Åsane, Indre Arna, Trengereid og Osøyro. Udflugten slutter ved Troldhaugen, den norske komponist Griegs hjem. Der er rundvisning i villaen, der blev bygget i 1884- 85.

I 1985 blev der bygget en kammermusiksal, der ligger nedsænket i en slugt i terrænet. I den moderne troldsal overværer vi en stemningsfuld minikoncert.

Torsdag den 28. maj: Midt på formiddagen sejles med ekspresbåd i to timer på Hardanger Fjorden i det storstilede fjordlandskab med udsigt til vandfald med mere. Båden lægger til nær Rosendal, hvor der er et smukt lille Baroni, med tilhørende rosenhave.

Tilbage i Bergen går vi hen til Fløybanen og tager kabelbanen til toppen af Fløyen, som ligger 320 m.o.h. Turen tager →

BERGEN

➔ 6 minutter. Heroppe fra er der en fantastisk udsigt over indsejlingen til Bergen, Bergen by samt de omkringliggende øer.

Fredag den 29. maj: Rundvisning i Rosenkranztårnet. Vi får madpakker med fra hotellet, som vi kan spise i lufthavnen. Kl. 14:25 er der flyafgang fra Bergen, ankomst Billund kl. 15:45. Med bus fra Billund til Aarhus forventet ankomst til Musikhuset kl. 18:15.

Vi har kontaktet vores venskabsforening i Bergen og håber på at kunne arrangere et træf med nogle medlemmer af Foreningen NORDEN i Bergen.

Pris pr. person i dobbeltværelse Kr. 8.375,
Tillæg for enkeltværelse Kr. 1.125

Prisen dækker:
Bus Aarhus – Billund t/r, fly Billund Bergen t/r, Bus I Norge jf. Program, indkvartering på godt 3 stjernet hotel, 4 X morgenmad, 3 X frokost, 4 X aftensmad, Fuldt udflugtsprogram, Bidrag til rejsegarantifonden, EU ansvarsforsikring, entreer og lokalguide.

Rejsen gennemføres ved min 25 deltagere.

Tilmelding til Mols rejser på tlf. 75 87 12 12 eller pr. e-mail: info@molsrejser.dk senest 17. februar 2020. Depositum er på 2000 kr. Betales ved tilmelding. Restbeløbet skal betales 8 uger før afrejse

Arne Nielsen, Foreningen NORDEN Aarhus tlf. 26 75 13 79, e-mail arne.nielsen@stofanet.dk

Sammen skaber vi store rejseoplevelser



HVORFOR SKAL DU VÆLGE OURWORLD?

- ✓ Siden 2005 har vi haft den store fornøjelse at hjælpe gæster på rejser rundt i VERDEN
- ✓ Vi betragter det som et gedigent håndværk, at arrangere jeres grupperejse med fokus på kulturelle oplevelser med et "tvist" af anderledes
- ✓ Vore årelange erfaringer gør, vi har dygtige samarbejdspartnere, vi VED, hvilke heste vi skal spille på
- ✓ Besøger gerne DIG, lægger landkortet på bordet og laver råskitsen sammen

OURWORLD

Tlf.: 97 42 50 40 | info@ourworld.dk | www.ourworld.dk

Sønderborg/Gråsten-afdelingen:

Trondheim, Røros – og Norges centrale fjeldområde

Besøg Østnorges skove, Chr. IV's kobbermine, Røros' træhusby, domkirkebyen Trondheim, fjeldmark med udsigt til Snøhetta og Rondane

Tirsdag den 9. juni: Opsamling om morgenen – og derefter kørsel mod Kiel, hvor vi spiser vores medbragte madpakke.

Kl. 14.00 sejler vi med **Color Lines** færge mod Oslo, og det bliver en ganske særlig oplevelse at sejle under Storebæltsbroen.

Onsdag den 10. juni: Ankomst Oslo kl. 10 efter en smuk sejlads gennem Oslofjorden.

Vi kører straks mod Røros igennem Østerdalens urskovslignende skove. På vejen gør vi holdt ved Jutulhogget, Europas største canyon.

Overnatning på Røros Hotell onsdag og torsdag.

Torsdag den 11. juni: Vi går fra hotellet til den smukke og særprægede kirke. Fra kirken går vi videre til Sleggveien, hvor tv-serien, "Pipis juleeventyr", blev optaget. Røros er en mineby, men også en af Europas ældste træhusbyer. Den er opført på Unescos liste over verdens kulturarv. Om eftermiddagen kører vi til den gamle Olavsgruva, en gammel kobbermine, hvor vi får en guidet tur i minegangene.

Fredag den 12. juni: Efter tidlig morgenmad kører vi til Trondheim, hvor vi ser Botanisk have og får en rundvisning + minikoncert i Ringve Musikmuseum.

Overnatning på Clarion Hotel de næste 3 nætter.

Lørdag den 13. juni: I beslutter og betaler selv de steder og ting, som I vil se. Vi hjælper jer selvfølgelig gerne.

Søndag den 14. juni: Om formiddagen oplever vi Nidarosdomen under gudstjenesten (ellers entre: 110,-). Domkirken er verdens nordligste gotiske katedral. Om eftermiddagen besøger vi Erkebispegården med Norges kroningsmuseum og rigsregalierne. Bygningen er Nordeuropas ældste profane stenbygning.

Mandag den 15. juni: Efter morgenmad kører vi mod Wadahl Højfjeldshotel, der ligger smukt med udsigt udover Golåvatnet til Rondanes snedækkede bjergtoppe.



DEN GAMLE KOBBERMINE OLAVSGRUVA, HVOR DELTAGERNE FÅR GUIDET TUR.

Undervejs gør vi holdt ved en parkeringsplads midt i Dovrefjell. Herfra kan vi ad en natursti gå 1½ km i fjeldet til Viewpoint Snøhetta, (se forsidebilledet).

På denne fjeldvandring er der gode chancer for at se både vildren og moskusokser.

Tirsdag den 16. juni: Efter tidlig morgenmad går turen mod Oslo. Undervejs kører vi langs Mjøsen, der er 100 km lang og Norges største sø.

Afgang fra Oslo kl. 14.

Onsdag den 17. juni: Ankomst til Kiel kl. 10 - hjemkomst for de sidste ca. kl. 14.

Pris: kr 8.995,- i dobbeltværelse og dobbeltkahyt.
Enkeltværelse + dobbeltkahyt: kr. 9.495 -
Enkeltværelse + enekahyt: kr. 9.995,- (begrænset antal).
Tillæg for ikke-medlemmer: kr. 500,-
Prisen dækker: alle sejl– og busture, overnatning på hoteller og i kahytter uden koøje, aftensmad og morgenmad på hotellerne, og på færgerne, alle entreer, der er omtalt som fællesarrangementer. Koøje koster 500,- kr. ekstra pr. person.

Tilmelding og evt. spørgsmål til:
Jens Peter Thestrup (2344 9104 *jenspeter@thestrup.net
Anna Birgitte Gautier (2164 6241 * annabirgitte@gautier.dk
Depositum kr. 3.500,- indbetales umiddelbart efter tilmelding: Andelskassen reg. nr. 5953 - 1194583
Opsamlingssteder: Fynshav, Augustenborg, Ulkebøl, Hørup-hav, Sønderborg, Gråsten, Rødekro og efter aftale.

Frederikshavn-Sæby-afdelingen:

Genforeningen 2020, 100 års jubilæumstur, 10. – 12. juli 2020

Helpension, kr.2895,-. Inkl. i prisen: Forplejning fra formiddagskaffe første dag til medbragt frokostpakke sidste dag. Ophold i dobbeltværelse med bad og toilet. Kørsel i moderne turistbus med klimaanlæg, alle udflugter og entreer. Lokalguide i Klokkemuseet, Skolemuseet, Genforenings- og Grænsemuseet, Dybbøl Skanse, Christiansfeld og Frøslev museumsafdeling.

Opsamling: Sæby RTB. Kl.05.40, Frederikshavn RTB. Kl.06.00, Vrå Menighedshus Kl. 06.45, Brønderslev bdg. Kl.07.00, Bouet, Kvicklys P. kl.07.30, Kaffeophold Gudenåen. kl.08.30 – 09.00, Vejle efter aftale kl.10.00

Fredag

Første besøg der skal være med til at give et bredt historisk forløb i denne jubilæumstur er Skolemuseet i Over Leerte. Derefter besøger vi Klokkemuseet, som i 2008 kunne slå dørene op for et nyt klokkestøberi – et åbent værksted, hvor publikum kan se hvordan en klokke støbes.

Vi kører til frokost i Grænsekroen i Frederikshøj.

Over for kroen ligger Genforenings- og Grænsemuseet indviet af Dronning Margrethe



DEN GAMLE GRÆNSEKRO, FREDERIKSHØJ.

1o juli 1995. Vi kan glæde os til en god gennemgang af museet og dets samlinger.

Turen går nu til Agerskov kro/hotel, midt i det sønderjyske.

Indkvartering og et sønderjysk kaffebord. Dejlig 2 retters middag lidt senere med kaffe og lidt sødt.

Lørdag

Morgenbuffet kl.07.30 og afgang fra hotellet kl.08.30. De vil se os kl.09.45 på Dybbøl Skanse. Det er en

festdag i dag og alle flag er hejst omkring Historiecenter Dybbøl Banke og du træder lige ind i slaget 1864.

Vi får en 2-timers orientering. Efter dette besøg kører vi op til Christiansfeld,

byen der blev anlagt med støtte af Chr. VLL i 1773 og på grund af dette oprindelige byggeri holdt i samme

stil og klogt renoveret, kom på UNESCOs verdensarvs liste i 2015.

Turen går tilbage til Agerskov kro og en dejlig middag. Foredrag ved pastor emeritus C.C. Jessen. Emne: Biskop Kaftan og hans virke i et besat land.

Søndag

Morgenbuffet og vi har smurt en madpakke. Bussen pakkes og vi tager afsked med kroen og kører kl.09.00 til den nuværende Frøslev Lejr. Vi får en guidet fortælling i dette museum.

Måske et dystert besøg, så vi forærer os selv en times grænsehandel i Harritslee.

Vejle ca.kl.15.00 Himmerland Øst, kort ophold kl.16.30, Bouet/Aalborg kl.17.15 Brønderslev kl.17.45

Vrå kl.18.00, Frederikshavn kl.18.45 og Sæby kl.19.00

Faglig bistand ved: Pastor Emeritus C.C. Jessen.

Tillæg for enkeltværelse: Kr. 400,-

Tilmelding og program: Karin Arveschoug Jensen, Forening Norden. Tlf. 23 21 77 69 mail: karinarveshoug@gmail.com

Tilmelding senest 1.april med kr.500,- Restbeløb senest 1.juni. Beløbet indsættes på: Forening Nordens konto i Nordjyske Bank: 8090-0001321150.



DYBBØL MØLLE.

Slagelse-afdelingen:

Sønderjylland og Nordtyskland

5-dages busrejse 10.-14. august 2020 i samarbejde med Egon's Rejsebureau, Slagelse.

Pris pr. person i dobbeltværelse: kr. 4.795, tillæg for enkeltværelse kr. 495.

Den 15. juni 2020 er det 100 år siden Christian X red over den hidtidige dansk-tyske grænse nord for Christiansfeld og markerede at Sønderjylland var vendt tilbage til det danske kongerige.

Vi markerer begivenheden med en historisk rejse til grænselandet mod syd.

1. dag: Historiecenter Dybbøl Banke – Dybbøl Mølle. Udrejse over Fyn, og fra Bøjden med færgen til Als. Let frokost om bord. Derefter Historiecenter Dybbøl Banke og Dybbøl Mølle med rundvisning begge steder. Først på aftenen er vi fremme i Slesvig og Hotel Hohenzollern.

2. dag: Flensborg og Anke Spoorendonk. Udflugt til Flensborg, hvor to lokale guider præsenterer Flensborg. Om aftenen får vi besøg af Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden i Sydslesvig, som vil fortælle om dansk-tyske relationer i Grænselandet. Hun har været Slesvig-Holstens justits-, kultur- og europaminister og også viceministerpræsident fra 2012 til 2017.

3. dag: Gottorp Slot – Vikingemuseum Hedeby. Guidet rundvisning på Gottorp Slot, der huser den største samling af kunst og kultur nord for Hamborg. Om eftermiddagen er der rundvisning på Vikingemuseum Hedeby, der præsenterer en af de mest moderne arkæologiske udstillinger i Europa.

4. dag: Dannevirke Museum - Sejltur på Kielerkanalen. Besøg med rundvisning på Dannevirke museum, hvorefter vi kører til Rendsborg og går sammen med rejselederen på opdagelse i byen. Eftermiddagen byder på en 3½ times sejltur på Kielerkanalen med hjuldamperen Freya fra Rendsburg til Kiel. Fra Kiel kører vi tilbage til Slesvig og Restaurant Wikingerschänke.

5. dag: Kobbermølle Industrimuseum - Den Gamle Grænse. Morgenmad og afrejse. Derefter rundvisning på Kobbermølle Industrimuseum. Herefter kører vi nordpå til Den Gamle Grænsekro, hvor der venter en god frokost inden et foredrag på Genforenings- og Grænsemuseet. Sidst på eftermiddagen går turen hjem til Korsør og Slagelse.

Afrejse: Mandag den 10. august 2020
Slagelse Busterminal 08.50, Korsør Casper Brands Plads 09.15
Hjemkomst: Fredag den 14. august 2020
Korsør Casper Brands Plads 17.35, Slagelse Busterminal 18.00

Praktik information
Tilmelding til Egon's Rejsebureau på telefon 7020 1847, senest den 1. maj 2020 eller online på egons-rejser.dk/norden - Husk at oplyse/påføre ved bestilling: "Foreningen Norden, Slagelse".

Inkl. i prisen:
- Transport og 4 overnatninger
- 4 x morgenmad, 3 x frokost og 4 x aftensmad
- Alle entréer, rundvisninger og foredrag, som er nævnt i programmet
- Sejltur på Kielerkanalen inkl. kagebuffet
- Dansk rejseleder på hele rejsen
- Gebyr til Rejsegarantifonden

Læs en mere fyldig beskrivelse på norden-slagelse.dk og egons-rejser.dk

Silkeborg-afdelingen:

Højskoleophold på Nordisk Folkehøjskole i Kungälv

30. marts – 3. april 2020

Måndag 30 mars
Ankomst till Nordiska Folkhögskolan och incheckning i rummen

Eftermiddagskaffe/the och hembakat (beroende på när ni beräknas anlända)

Välkomstmiddag i matsalen där Karin Langeland Nordiska Folkhögskolans rektor & Rolf Tengbratt er kursansvarige berättar om Nordiska Folkhögskolans historia och verksamhet samt vad veckan kommer att bjuda på

Tisdag 31 mars
Avresa till Hornborgarsjön (ca. 2-2,5 timmes bussresa), besök på två ställen och guidning.

Onsdag 1 april
Avresa till Akvarellmuseet på Tjörn med guidad konstvandring och tid att på egen hand få vandra runt i det vackra bohuslänska kustsamhället Skärhamn.

Torsdag 2 april
Samling i Snorresalen för lite kuriosa kring medeltidsborgen Bohus Fästning och våra gamla fina hus och kullerstensgator i gamla Kungälv.

Gemensamhetsföreläsning med Nordiska Seniorer där Inuk Jörgensen en utav våra grönlänska lärare kommer att föreläsa om film.

Fredag 3 april
Föreläsning kring Nordiska Rådets Litteraturpris och ett föredrag kring EU – Miljö, Danmark/Sverige

Afgang fra Multihuset i Sejs kl. 7.45, p-pladsen ved Skovbakken i Silkeborg kl. 8.00, Frederikshavn kl. 11.50,

Afgang Gøteborg kl. 16.00, ankomst Frederikshavn kl. 19.25, hjemkomst ca. kl. 22.15.

Pris: 5000 kr. For det får du: buskørsel incl. kaffe i bussen, rundstykker på udrejsen, 4 overnatninger, fuld pension, guidning og entreer. Tillæg for enkelt værelse 600 kr.

Tilmelding senest d. 1. feb. til Grethe Svendsen 21779110 grethesvendsen15@gmail.com

Der betales 1500 kr. ved tilmelding. Regnr.2380 kontonr. 5400055595

Aalborg-afdelingen:

Lüneburger Heide

5 dages busrejse til heden & med besøg i bl.a. Hamborg, Celle, Lüneburg & Uelzen.

LÜNEBURGER HEIDE ligger umiddelbart syd for Hamborg, og der venter os en stor og smuk oplevelse af uberørt tysk natur.

AFREJSE med bus fra Nørresundby & Aalborg lørdag morgen den 22. august 2020.

PRIS KR. 3300,- pr. person i dobbeltværelse med halvpension. Eneværelse + kr. 400

TUREN ARRANGERES af Foreningen Norden i Ålborg i samarbejde med Just Justesen og Ålborg Turistfart som den tekniske leverandør.

Program og tilmeldinf: Just Justesen, tlf. 6049 1651 eller mail fonager.just@gmail.com


LÜNEBURGER HEIDE.



Kjeld Berthelsen, Holstebro-afdelingen:

Både min kone og jeg har fået mere tid nu, hvor hun også er stoppet på arbejdsmarkedet. Det er den ene grund. Den anden er, at vi finder det nordiske samarbejde og den nordiske kultur meget interessant og vi vil gerne understøtte begge dele. Her er medlemskab af Foreningen NORDEN oplagt.

Der er mange brydninger i Europa og i Norden i disse år og jeg oplever, at det nordiske værdigrundlag efterspørges. Det gælder bl.a. den måde vi har indrettet vores velfærdssystem på samt samværet over grænserne og hvordan vi kommer ud af det med hinanden. Både min kone og jeg vil gerne være med i et fællesskab, som støtter dette naboskab.



Tak for Nordjobb-oplevelser

Susanne Beier Lorenzen, Sønderborg-afdelingen.

Susanne Beier Lorenzen siger selv, at hun skylder Foreningen Norden tak, og at hun ved at melde sig ind kan betale tilbage for de oplevelser, hun fik for over 20 år siden. Dengang var hun Nordjobber som sygehjælper i først Umeå og året efter i Stockholm.

Jeg havde to fantastiske somre, som skyldtes, at Foreningen Norden skaffede logi og lønnet job. I tilgift lærte jeg svensk og deltog i masser af aktiviteter, som man kunne melde sig til: Tur til Ålandsøerne, sejlture i skærgården, koncerter, tur i Globen og midsommerfester, siger det nye medlem, som ikke et øjeblik er i tvivl om, at hun fortsætter som medlem, når gratisperioden udløber.

- Jeg blev medlem i maj, da en god bekendt i nabolaget kom forbi, og vi snakkede over hækken. Jeg var på vej til et udvekslingsseminar for nordiske dommere på Island, og hun fortalte om Foreningen Nordens fine jubilæumsblad og om det gratis medlemskab i jubilæumsåret. Naturligvis lod jeg mig overtale!

Susanne Beier Lorenzen er dommer og er flittig deltager, når nordiske dommere mødes på udvekslings-seminarer. I år foregik det i Reykjavik og handlede om bevisbedømmelse i Norden, og tidligere var hun i Bergen for at høre om Breivik-sagen. Til sommer håber hun at komme til Åbo for at blive klogere på forbrydelser på internettet og de nordiske landes domspraksis. Allerede som jurastuderende var hun med Juridisk Forening på Island og i Sverige, og senere i studiet var hun seks uger hos Rigsombuddet i Grønland.

- Vi spørger ofte hinanden kollegialt, hvordan de gør det eller det i Norge, Sverige, Finland eller Island. Når nye regler skal vedtages i Danmark, undersøger man ofte reglerne i de andre nordiske lande, for vi kan drage nytte af hinanden. Tit er der kun nuanceforskelle i måden, vi håndterer sagerne på. Men også rent personligt har det stort udbytte for mig at mødes med nordiske kolleger. På den ene side er vi vidt forskellige, men kulturelt og historisk har vi jo en fælles baggrund – og den mærker man tydeligt, siger Susanne Beier Lorenzen, som glæder sig til at deltage i Foreningen NORDENs aktiviteter, bl.a. genforeningsarrangementerne.



Foreningens generalsekretær Peter Jon Larsen lægger op til gruppearbejde på tillidsmandsdagen den 23. november i Vejle. **Foto:** Esben Ørberg.

75 tillidsfolk diskuterede synlighed

Jubilæumsåret har givet Foreningen NORDEN stor opmærksomhed. Det skyldes især afdelingernes enorme aktivitetsniveau, kunne deltagerne i tillidsmandsdag konstatere – og dokumentere.

Da deltagerne i Foreningen Nordens tillidsmandsdag i Vejle i november blev opdelt i små grupper ved bordene, brød snakken for alvor løs, fordi alle havde noget at fortælle om jubilæumsåret. For flere af de lidt ældre tillidsfolk mindede antallet af jubilæumsårsaktiviteter om 60'ernes aktivitetsniveau. Og det siger ikke så lidt.



Foreningens konstituerede formand Marion Pedersen (med ryggen til) styrer slagets gang på tillidsmandsdagen. **Foto:** Esben Ørberg.

Opgaven for tillidsfolkene var at komme med ideer til, hvordan afdelingerne kan profilere sig lokalt og her var netop jubilæumsårets iderigdom det bedste eksempel til efterfølgelse.

Jubilæumsåret 2019 blev nemlig ikke kun synligt – og til glæde – for medlemmer. Faktisk har Foreningen næppe siden 60'erne fået så megen offentlig opmærksomhed, som i år. Det dokumenteres gennem en søgning i de danske mediehuses database Infomedia:

Fra 1. januar til 1. december blev Foreningen NORDEN omtalt i næsten 1300 artikler i dagblade, ugeblade, ugeaviser, radio og fagtidsskrifter. Sammenlignet med 2018, hvor afdelingerne også var meget aktive og fik omtale, er der tale om godt og vel en fordobling. I de samme 11 måneder i 2018 var der 625 omtaler.

Langt den overvejende del af omtalerne var enten foromtaler eller referater/reportager fra lokale arrangementer i Foreningens næsten 100 afdelinger.

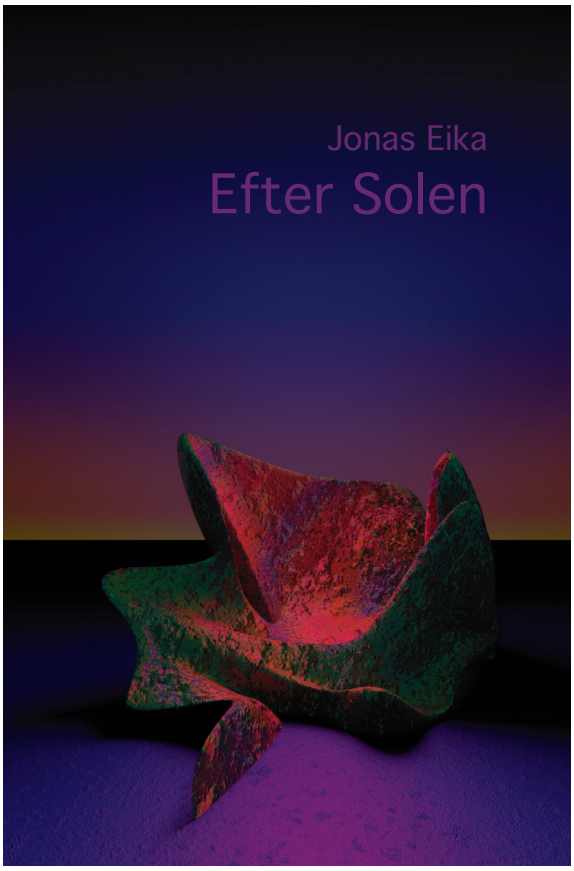
Den største enkeltbegivenhed, målt på antallet af omtaler, var 'Syng Norden Sammen', som havde sit arnested i Musikhuset i Aarhus, men som også samlede flere tusinde deltagere ved en snes lokale arrangementer. 'Syng Norden Sammen' blev omtalt godt 100 gange.

eø

En lugt af planter og ild

Hvad er det for en bog, der bragte Jonas Eika Nordisk Råds Litteraturpris?

***Af** Felix Thorsen Katzenelson*



'Efter Solen' er en mystisk bog. I de fire noveller oplever vi teenagedrenge blive til rejer på mexicanske strande, vi er vidner til et narkomansk *menage a trois* i Londons slummede kirker, vi læser om ufoentusiastens mand, der med et hjemmegjort kirurgisk indgreb vil gøre sig til et stemmejern for rumvæsner i Nevadas ørken, og i en københavnsk loftslejlighed får vi forklaringen på det abstrakte økonomiske begreb derivater.

Sådan er mystikken i Jonas Eikas novellesamling, udsyret, udpenslet, udfordrende, udflydende og alligevel aldrig helt uigenkendeligt. Som Kizaja Ulrikke Routhe-Mogensen skriver i sin begejstrede anmeldelse i Information: 'den kan fremmedgøre det, der virker umærkeligt, men ikke er det, og gøre det, der virker mærkeligt, men ikke er det, mere umærkeligt'.

Sådan lægger flere anmeldere vægt på forholdet mellem det mærkelige og umærkelige, og på længsel. 'Efter Solen' er fuld af længsel, både erotisk længsel efter andre kroppe og ensom længsel efter nye fællesskaber.

Lad mig uddybe indholdet, bare lidt: I den første novelle, 'Alvin', har fortælleren længe flygtet fra sin fortid. Et tilfældigt møde med den unge Alvin og en bank der synker i jorden, bogstavelig talt, åbner op for en verden af økonomi og blødhed. I 'Rachel, Nevada' bearbejder to ældre ægtefolk tabet af deres døtre forskelligt. Konen finder samvær i den lokale gruppe for ufoentuisaster og i countrymusik, mens manden tager sin ensomhed med ud i ørkenen, hvor han lokkes af et overjordisk artefakt og dets vibrationer.

I 'Mig, Rory og Aurora' flyder folk ind og ud af kirkerne, fabrikkerne, dobbeltsengene og stofmisbruget. Den længste novelle, 'Bad Mexican Dog', er delt i to. Den handler om de purunge *beachboys* der betjener solbadende turister dagen lang, for så om natten at udføre makabre sexritualer der kan genoplive de døde. Som sagt mystisk, 'Efter Solen' er svær at sætte få ord på, men nem at blive grebet af.

Efter endt læsning kan man godt stadig være i tvivl, arbejder bogen med dystopier eller utopier? Er det himmel eller helvede vi befinder os i? Det får mig til at tænke på et citat fra begyndelsen af første novelle. Fortælleren er på vej til møde i den nedsunkne bank: 'Idet jeg drejede om hjørnet kunne jeg lugte noget muldent og brændt, en blanding af ild og planter'. Sådan tror jeg også Jonas Eikas noveller ville lugte, af håb og desperation - noget som er gået i stykker, noget som kan vokse.

Felix Thorsen Katzenelson er kulturskribent på Politiken. Han skriver speciale i Litteraturvidenskab på Københavns Universitet om blandt andet Jonas Eika.

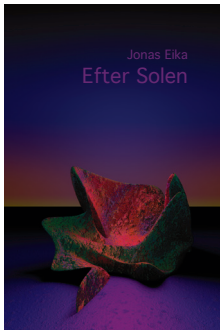


Et hierarki med vestlig, nordisk, kristen kultur på toppen

Har man en mening om Norden, bare fordi man har modtaget Nordisk Råds Litteraturpris? Jonas Eika har. Vi hvide har et særligt ansvar, siger han. Den 28-årig danske forfatter overraskede alt og alle ved at blive prismodtager 2019. Vi har bedt ham uddybe sin kontroversielle takketale. Og vi har valgt at lade ham komme til orde stort set uimodsagt.



Foto: Magnus Fröderberg/norden.org



Da Jonas Eika fik overrakt Nordisk Råds Litteraturpris for romanen 'Efter solen', holdt han en tale, som hurtigt blev langt mere omtalt end hans forfatterskab, som kun få kendte til før prisoverrækkelsen i Stockholm foran de nordiske statsministre og mange andre notabiliteter.

Den kun fem minutter lange tale var en skarp kritik af de nordiske velfærdssamfund og deres indvandrerpolitik. Vi bad ham uddybe – som om han havde haft 30 minutter til talen. Ikke mindst vil vi gerne vide, hvorfor han anklager den danske regering for racisme.

- Det gjorde jeg, fordi den har indført eller videreført en række undertrykkende politikker, som primært er rettet mod folk, der ikke er hvide. Det kunne være den såkaldte ghettopakke, hvor en bestemt andel af 'ikke-vestlige' beboere i et boligområde udløser dobbeltstraf, tvangsflytning og tvangsinstitutionalisering. Eller det kunne være burka- og niqab-forbuddet, som udgør et angreb på muslimske kvinders religionsfrihed.

Og ser du den samme racisme i de andre nordiske lande?

- Jeg kender ikke de præcise love i de andre lande, men som jeg også sagde i min tale, så ved jeg, at de også spærrer flygtninge og migranter inde i detentionscentre og deporterer dem til usikre steder. Og jeg ved, at nationalismen er buldret frem med stor styrke i alle de nordiske lande. På overfladen virker nationalismen måske til at være affødt af flygtningekrisen i 2015. Men den form den antager – et hierarki med vestlig, nordisk, kristen kultur på toppen, og alle andre kulturer som underordnede – viser for mig, at den også hviler på et fremmedhad, der går længere tilbage. I disse tider er det så bare særligt rettet mod muslimer.

Racisme, men ikke biologisk begrundet

- Og det kalder jeg også for racisme, selvom der ikke bliver talt om biologiske racer længere. Nej, racismen er omformet, så den nu tager udgangspunkt i kultur og etnicitet. Racismen er en konstruktion, som virker igennem os, og derfor kan den også tilpasses en given tids normer og magtinteresser. Racebegrebet er blevet omdannet til et kulturbegreb, men det benyttes på samme måde, nemlig til at skabe hierarkier, som legitimerer undertrykkelse. Både i lovgivningen og i hverdagen.

- Derfor kalder jeg også hadet mod islam for racisme.

- En af grundene til, at vi oplever dette problem med racisme i Norden, er at det ikke italesættes som racisme, men som islamkritik eller hård udlændingepolitik. Jeg har endnu ikke hørt nogen regering sige, at det er vigtigt at kalde tingene ved deres rigtige navn. Jeg har heller ikke hørt regeringer sige, at det er vigtigt, at børn i skolen lærer om Danmarks kolonihistorie.

- Vi er ikke vant til den slags samtaler. Vi lever endda stadig på en forestilling om, at vi civiliserede folk i kolonierne til deres eget bedste og ser derfor ikke, at vi først og fremmest udnyttede og udbyttede dem, og udsatte dem for massiv vold. Danmark koloniserede både Grønland, de Vestindiske Øer og 'Guldkysten', det nuværende Ghana. Island har været underlagt både Norge og Danmark. Sverige har gennem århundreder undertrykt de samiske folk og fordrevet dem fra deres jorder. Kolonisering og undertrykkelse af oprindelige folk er en historie, der går på kryds og tværs af Norden. Der er selvfølgelig også sket meget andet rent historisk, men med koloniseringen følger altid et racehierarki, en racisme. Og den har stadig betydning i dag, selvom den ser anderledes ud.

Vi hvide har et ansvar

- Når jeg taler om 'hvidhed', mener jeg på ingen måde, at nogen mennesker er gode eller dårlige eller bærer en særlig skyld qua deres hudfarve. Det handler om, at vi hvide har et ansvar for at være opmærksomme på, at den måde vi er opdraget og socialiseret på, kan påvirke vores måde at se andre mennesker på.

- Som hvide mennesker bliver vi nødt til at være bevidste om, at vi historisk har nydt godt af den so-



Den norske litteraturkritiker Martha Norheim sluttede sin anmeldelse af 'Efter solen' med: 'Jeg har erfaret, at han har talent. Og jeg har erfaret, at han evner at skabe et massivt ubehag i en læser fra det priviligerede Norden. Han har potentiale til at blive en stor og vigtig forfatter'. Skrevet på den norske statsradios website, nrk.no.
Foto: Lil. B. Wachmann.

ciale og kulturelle konstruktion, som race er. Racismen legitimerer, at man kan tildele mennesker forskellige privilegier og rettigheder og kan behandle dem forskelligt på baggrund af, om de bliver aflæst som hvide eller ikke-hvide. Og det tror jeg har en betydning for hvordan man kan tænke og føle, når man er hvid, fordi man er vant til at man har ret, eller at man indtager en neutral position.

- Tag bare vores statistikker. Her taler vi om ikke-vestlige mennesker, om hvor godt eller dårligt, de klarer sig. Men hvem er det, der bliver aflæst som ikke-vestlige? Det er jo brune og sorte mennesker. Hvem har lov til at sige noget om hvem? Hvem har ret til at lave statistikker om hvem? Det er også et spørgsmål om, hvilke grupper der altid bliver defineret af staten eller af majoriteten, og aldrig har lov at tale for sig selv.

- Jeg forstår godt, at mange kan være bange for at tale om det her. Denne frygt skyldes blandt andet, tror jeg, at vi har et billede af racisme, som noget der har med Ku Klux Klan eller nazisme at gøre. Vi tror, at racisme kun findes, hvis folk eksplicit abonnerer på biologisk racelære. Men racismen er som sagt blevet omformet – og den udspiller sig på langt mere subtile måder. Det mangler vi et sprog for at tale om. Og vi mangler et sprog, som på én gang kan gøre os bevidste om vores ansvar, og gøre det klart, at racismen er en fiktion der både historisk og i nutiden har med magtinteresser at gøre. Kort sagt: at vi, som enkeltpersoner, ikke bærer nogen skyld, men at vi bærer et ansvar for at gøre modstand mod racismen.

Hvordan har du det med de øvrige nordiske lande? Hvordan oplever du de nordiske samfund?

- De nordiske velfærdssamfund er i høj grad resultat af et kompromis mellem socialdemokratierne og mere radikale kræfter. Og det kompromis skinner stadig igennem i dag. De nordiske lande har en voldsom høj grad af velstand, og en meget bred og velhavende middelklasse. Og nu vil Middelklasserne beskytte, hvad de har og går med på neoliberale reformer og nationalistiske politikker. Vi har en stærk fortælling om velfærdsstaten som en udligner af forskelle og uligheder. Og det er da også rigtigt, at velfærdsstaten har omfordelt nogle midler – men kun til en vis grad. Tilfredsheden med den stigende velstand i den brede middelklasse er med til at skygge for, at vi stadig har væsentlige klasseforskelle.

Besynger og bebrejder på samme tid

- Jeg synes for eksempel, at det er et paradoks, at vi besynger velfærdsstaten, men samtidig bebrejder folk, at de modtager velfærdsydelserne. I Danmark – og måske også i de andre nordiske lande, det skal jeg ikke kunne sige – udbredes fortællingen om, at folk selv er skyld i, at de ikke har arbejde – og derfor skal de være underdanige og taknemmelige for at modtage ydelser. Jeg oplever, at man skal gå en slags bodsgang, når man modtager sociale ydelser i Danmark. Det er med til at etablere et skyldsforhold mellem staten og borgeren – og så bliver det lige pludselig svært at være imod velfærdsstaten, og at forestille sig noget radikalt andet og bedre.

eø

Nabosprogene sygner hen i folkeskolen

Hvordan har nabosprogene det i den danske folkeskole? Det spørgsmål satte to lærerstuderende sig for at finde svar på i deres afsluttende opgave på læreruddannelsen i Aalborg. Resultatet er et bachelorprojekt, der af Lærerprofession.dk er blevet kåret som årets bedste på samtlige læreruddannelser i Danmark.
Inge Bro Sørensen og Line Meldgaard Børjesson, der i dag er lærere på henholdsvis Dronninglund Skole og Søndre Skole i Hobro, fortæller her hvad de fandt ud af.

Af *Inge Bro Sørensen og Line Meldgaard Børjesson, lærere i folkeskolen*

'Det er en saga blot at vi har konkret fællesskab med Norge og Sverige'. Dette citat er bare ét af mange i samme retning, hvor adspurgte dansklærere fortæller, hvad de mener om nabosprogsundervisning, deres kompetencefølelse og elevernes sproglige udvikling. Nabosprogsundervisningen lever en stedmoderlig tilværelse i skolen og der er et gab imellem de officielle intentioner med undervisningen og praksis.

I vores projekt har vi forsøgt at afdække nogle af de mulige årsager til denne kløft. Billedet, vi sidder tilbage med, er ikke entydigt og vi har i arbejdet med projektet fundet udfordringer på flere planer. På et politiske niveau bliver forpligtelsen med hensyn til nabosprogsundervisning forvaltet meget forskelligt i Danmark, Norge og Sverige, hvilket for eksempel vanskeliggør lærernes muligheder for samarbejde landene imellem. I Danmark er der desuden den hurdle at nabosprog står skrevet ind i både fagformålet for dansk og i fælles mål, men det er hverken et krav til opgivelser eller prøver, at nabosprog skal være en del af disse.

I forhold til lærernes rolle har vi gennem arbejdet med spørgeskemaundersøgelsen afdækket, at en tredjedel af lærerne ikke føler sig klædt på til undervisningen i nabosprog og en tredjedel mener ikke, at nabosprog er en vigtig del af danskundervisningen. En af de adspurgte lærere: 'Jeg synes ikke det er noget vi behøver at bruge tid på - Jeg gør det dog alligevel - fordi vi skal - Men jeg tror ikke det har en særlig effekt på elevernes forståelse, når de om en nogle år tager på sommerferie i Sverige'.

Læreren ser ikke potentialet for sproglig udvikling gennem nabosprogsundervisningen, hvilket vi godt kan forstå, da det ikke bliver italesat ret ofte. Vi vil dog gerne pointere, at det trænger til at blive ændret. Der er nemlig flere stemmer inden for sprogundervisning, der peger på, at vi opnår en større forståelse for vores eget sprog, når vi bliver konfronteret med et nabosprog, og at det skaber en øget sproglig bevidsthed, der kan hjælpe fremmedsprogsundervisningen på vej.

Flere mulige tiltag

I vores projekt er vi nået frem til forskellige tiltag, som kan bidrage til at sætte nabosprog på skoleskemaet i højere grad end vi ser det i dag.

For det første ville en præcisering af nabosprogets plads i prøver og opgivelser give god mening, da flere lærere misforstår formuleringerne i de ministerielle dokumenter. Derudover vil et krav om norske og svenske tekster i opgivelserne til afgangsprøven FP9 cementere vigtigheden af nabosprog i danskundervisningen og sikre en større overensstemmelse mellem fagformål og prøver.



Line Meldgaard Børjesson (til venstre) og Inge Bro Sørensen. **Foto:** Klaus Holsting

Yderligere er det vigtigt at der foregår autentiske møder i den nabosproglige undervisning, selvom såvel Danmark som Norge og Sverige har gjort det svært for lærerne, da nabosprog introduceres på forskellige tidspunkter i skolegangen og målene med deres nabosproglige kunnen ikke stemmer overens.

For det andet bør man tage lærernes manglende kompetencefølelse inden for nabosprogsundervisning alvorligt. Lærerne skal i højere grad stifte bekendtskab med nabosprog på læreruddannelsen eller efteruddannelse. Sådan er det ikke nu viser vores undersøgelse. Over halvdelen af lærerne mindes ganske enkelt ikke at have modtaget undervisning i nabosprog. Selvsagt et problem!

Brug for sprogpiloter

Man kunne imødekomme dette ved at uddanne 'sprogpiloter', der kunne fungere som nabosproglige ressourcepersoner på skolerne i stil med læsevejledere. Det ville give lærerne større viden om hvordan nabosprogene kan inddrages i undervisningen. En sprogpilot vil også kunne vejlede om, hvordan lærerne kan inddrage nabosprog i den daglige undervisning, da nabosprog bør være en integreret del. Når der for eksempel skal undervises i kortfilm, kan dansklærerne lige så godt anvende en norsk eller svensk kortfilm som en dansk.

Sidst men ikke mindst bør alle med indflydelse på skolen i Norden stramme op og sørge for at der generelt bliver talt mere nabosprog i samfundet. De seneste 30 år er udviklingen gået i den modsatte retning. Hvis det skal vendes, kræver det handling fra politisk niveau og fra lærere i alle de nordiske lande. Ellers bliver nabosprog i skolesammenhænge en saga blot.

- 64 lærere har deltaget i den spørgeskemaundersøgelse, som indgår i de to unge læreres projekt.
- Lærerprofession.dk, der drives af landets professionshøjskoler og Fagbladet Folkeskolen, har siden 2011 en gang om året uddelt priser til de bedste bachelor- og diplomprojekter i lærerverdenen. De to unge lærere modtog førsteprisen på 10.000 kr. i november.

Asken Ygdrasil markerer Norden-jubilæum i Odder

Foreningen NORDEN Odder (landets tredjestørste afdeling) har bl.a. fejret sit 75 års jubilæum ved at plante et asketræ i parken ved Rude Strand Højskole ud mod Kattegat. Asketræet har en tusind år gammel nordisk historie som livline til en fælles nordisk fortid.

Over Asgård, de nordiske guders hjemsted, skyggede livstræet, Ask Ygdrasil, med grenene bredt ud over hele verden og med dybe rødder. Foreningen NORDEN Odder blev stiftet 1944, og det blev behørigt fejret på Rude Strand Højskole 2. november 2019, hvor knap en tredjedel af foreningens 300 medlemmer deltog. Foreningens lokalformand, Aage Augustinus holdt festtalen og højskoleforstander Jakob Bonderup tog deltagerne med på en rundtur i den nordiske sangskat. Til lejligheden havde Jørgen Søes Hejlsvig komponeret en sang, som bringes hosstående i bladet.



Bestyrelsen for Foreningen Norden Odder ved jubilæumstræet. F.v. Aage Augustinus (formand), Erik Hedegaard, Jytte Christensen, Hilda Kristensen, Knud Warming, Jesper Hjort og Jørgen Søes Hejlsvig. **Foto:** Hejlsvig



Norden Odder 75 år

Sang ved jubilæumsfesten lørdag 2.11. 2019 på Rude Strand Højskole

Tommy Seebach: "Under stjernerne på Himlen sejler jeg med dig"

Stort tillykke Nordens venner,
vi er godt på vej.
Syvtifem år vil vi fejre,
vi kan ej sige nej.
Lyt til klangen
nordisk brus i sangen
bare fryder dig.

Ja vi elsker Nordens riger
med de tusind hjem.
Det bør fejres noget tiere,
lad os ej det glem'.
Under Nordens stjerner
fryd dig frit blandt fjeld
og li og fjord.

Kendskab det betyder venskab,
det er Nordens bud.
Det tog tid at fjerne fjendskab,
men vi holdt dog ud.
Krigene vi glemme,
freden vil vi fremme.
Oh med fryd.

Norge, Sverige, Finland, Island,
det er brødreland.
Korsflag vajer side om side,
de går smukt i spand.
Gothens hjelm og hjerne
må vi derfor skærme.
Oh med fryd.

Venner ser på Danmarkskortet,
det er her vi bor.
Det er meget, meget småt,
men Norden gør os stor.
Derfor synger vi i kor
blandt fjeld og li og fjord
med fryd.

Glæd jer her er nordisk lykke,
maden er på vej.
Nordisk mad betyder hygge,
suppe, is og steg.
Alle sanser skærpes
hyggenygge
mens du fryder dig.

Højt hurra for hele Norden.
Vi' på rette vej.
Derfor fester vi i kvælden,
skål hvert kontrafej.
Skandinav i ho'edet
dansk i hjerteblodet
fryd du dig.

Jørgen Søes Hejlsvig

stjerner binder os sammen i norden

Per Arnoldi står bag Foreningen NORDENs jubilæumsplakat.

Arnoldis udgangspunkt er, at de nordiske lande og hovedstæder er forbundne. Dette symboliserer han med en stjerne for hver hovedstad, der tilsammen – i forening – danner et nordisk stjernetegn.



Køb plakaten (60 x 80 cm.) med original Arnoldi-signatur for 900,-

eller

Køb det store format (70 x 100 cm.), uden signatur, for kun 300,-

Begge priser er inklusiv forsendelse.

Overfør beløbet til vores bankkonto: 8075-0000154223, mrk. Arnoldi-plakat.
Husk navn + adresse.

Så sender vi straks plakaten.

Tjaldur – mit Tjaldur

Nostalgisk rejseberetning fra en svunden tid: Bjarni Filholm, halv færing – halv dansker, genkalder sig sin barndoms mange rejser med Tjaldur til Færøerne. Hans far har taget billederne fra 60'erne.

Min mor er færing, min far er dansk og min morfar svensk.

Min status som en slags nordisk bastard nødvendiggjorde en del rejsen især mellem Danmark og Færøerne, hvis vi ville holde kontakten med den øvrige familie, da jeg var dreng.

Det var ikke billigt at være passager på Nordatlantens skibe i 1950'er- og 1960'erne. Folk med humoristisk sans sagde, at det var billigere at rejse til månen end til Færøerne.

Det gik heller ikke så hurtigt som i dag, hvor man kan flyve til Færøerne på et par timer eller retfærdigvis stadig sejle med Smyril Lines hurtige flagskib 'Norrøna' fra Hirtshals.

For nogle år siden hørte jeg en færøsk ekspeditrice i en butik sige til sin veninde, at hun tog hjem på weekend til Færøerne! Det fik mig til at tænke på, hvordan rejseform, hastighed og billetpriser har ændret sig gennem de seneste 50-60 år.

Flyforbindelse med rutefly var sjældent en mulighed. Militærfly landede sommetider deroppe ligesom flygtige luftfartsforbindelser opstod og forsvandt.

Der var dengang to muligheder med skibsforbindelse. Enten med det nybyggede (1953) færøske passagerskib m/s Tjaldur eller det lidt ældre (1927) danske D.F.D.S skib, m/s Dronning Alexandrine. Det var sødygtige skibe begge to, som besejlede ruten året rundt. Turen tog ca. to og et halvt døgn - i bedste fald.

Rejsen begyndte i København, hvor passagererne gik ombord med deres kufferter ad landgangen. Der var ikke mulighed for at få sin bil med, undtagen i helt specielle tilfælde hvor bilen blev hejst ombord og surret fast på fordækket - og i nogle tilfælde skyllet overbord i hårdt vejr.

Når man var kommet ombord, blev man mødt af de venlige kahytsjomfruer, som viste vej hen til ens kahyt, som skulle være ens hjem de næste små tre døgn.

Vel installeret gik man op på dækket og betragtede alle de hundredvis af glade mennesker, som ikke selv skulle med på rejsen, men som havde taget opstilling på kajen for at vinke farvel til venner og familie. Der blev vinket, råbt og grædt.

Man sagde, at danskerne ofte valgte Dronning Alexandrine, mens færingerne som hovedregel valgte deres eget skib, Tjaldur.

Min familie rejste konsekvent med Tjaldur.

Det var en længere sørejse, man begav sig ud på, og der var langtfra skibsforbindelse hver dag eller hver uge. Færøerne var fjerne øer og en godt bevaret hemmelighed som turistmål. Det var dyrt at ringe hjem, mens postforbindelsen retfærdigvis fungerede godt. Tjaldurs afgangs- og ankomsttider til København var et fast punkt i den danske Radioavis.

Trosserne blev kastet og skibet lagde fra kaj. Så gik det op ad Øresund og snart med Kronborg om bagbord.

Så tog man skibet i nærmere øjesyn. Nød skibets bevægelser og linjer. Man satte sig med en kop kaffe i en af rygesalonerne eller gik tur på promenadedækket. Hvis man blot var en lille dreng, så havde slikkiosken på øverste dæk en vis tiltrækning. Den havde ikke åbent hele tiden, og sortimentet var begrænset, men der var meget af hver slags. Cigaretter, chokolade, spillekort samt engelsk slik så som lakridskonfekt og vingummi. Det var sjovt for en lille knægt, og jeg husker med en stille glæde stadig kioskens buede vinduer på Tjaldur. Toldfri spiritus bestilte de voksne hos tjenerne.

Der var tre klasser ombord, hvoraf første klasse var den dyreste og mest behagelige. Man spiste i første klasses salonen og kunne færdes overalt på skibet.

Anden klasse havde sin egen spisesalon og kahytsområde.

Tredje klasse blev oprettet om sommeren, hvor passagererne sov i store fællesrum forskibs. Her kunne man virkelig mærke søgangen i hårdt vejr.

Efterhånden som fartøjet stak stævnen ud i Nord-

søen og senere Atlanten, kunne vejret vise tænder især om efteråret og vinteren. Skibene, som blev bygget dengang til den krævende opgave at besejle Nordatlanten året rundt, var solide men bevægede sig i søen.

Søstærke passagerer blev oppe og spiste middag i salonerne, mens mindre søstærke fortrak til deres kahytter. Jeg husker en kuriøs tradition ombord på Tjaldur, hvor skibets legendariske kaptajn Mohr gik rundt og besøgte de søsyge passagerer i kahytterne og tilbød børnene friske appelsiner. Kaptajn Mohr ombord på sit skib var dengang blandt de rejsende nærmest at ligne med Biblens Noah på Arken.

Tjaldur og Dronning Alexandrine var ikke færger men motorskibe, som var bygget til, at det skulle være behageligt at være passager ombord på rejsen.

Det føltes trygt, øjet fik også sit, da begge skibe var smagfuldt indrettet.

Det gjorde, at selve sørejsen blev en del af oplevelsen og ferien. Det var ikke blot et spørgsmål, om at komme hurtigst muligt fra A til B, men derimod en æstetisk oplevelse at nå frem samtidigt med sin sjæl.

Man kommer let til at lyde som en sur gammel mand, som synes, at alt var bedre i de 'gode' gamle dage. Intet kunne være mere forkert i dette tilfælde. Det er min erfaring, at det bedste ved de 'gode' gamle dage er, at de ikke kommer tilbage.

I dag tager det ingen tid at komme til Færøerne og tilbage igen eller til de andre lande i Norden for den sags skyld. Der er fine og pålidelige fly- og skibsforbindelser, hvor man kan medbringe egen bil.

Jeg er den første til at indrømme, at hastighed og effektivitet har sine fordele .

Det er også blevet langt billigere at krydse Nordatlanten i vore dage end dengang, hvilket også ses på den øgede turisttilstrømning til Færøerne.

Der var ikke mange ferierejsende på Færøerne i midten af det forrige århundrede. I dag kommer turisterne fra nær og fjern og alle vegne.

Færøerne er ikke længere en godt bevaret hemmelighed.



Tjaldur afsejler fra henholdsvis København, Asiatisk Plads og fra Torshavn i 1965. Begge steder vinker store menneskemængder farvel. **Foto:** Palle Filholm.



Helsingør og Helsingborg bliver interregionalt spillested



Det dansk-svenske musiksamarbejde er i topform over Øresund. Her fra en stor koncert på havnefronten i Helsingør med Helsingborg i baggrunden. **Foto:** Kalabas

Nu søsættes et nyt spændende samarbejde mellem danske og svenske musikscener i Helsingør og Helsingborg. Samarbejdet er led i en langsigtet strategi om at gøre de to byer til en fælles kultur-og event-destination.

Region Skåne har besluttet at støtte samarbejdet med 270.000 svenske kroner. HH-samarbejdet – et unikt samarbejde mellem Helsingør og Helsingborg på en række samfundsområder - støtter med det samme beløb. Den danske regionale kulturaftale, Musikmetropolen, har ligeledes besluttet at bidrage med økonomisk støtte, og Nordisk Kulturfond er også med.

- Timingen er helt rigtig til at etablere et interregionalt spillested – et popmusiksamarbejde med centrum i Helsingør og Helsingborg. Vi har et unikt miljø i det nordlige Øresund med to byer som i gennem lang tid har investeret meget i kultur. Vi har spillesteder indenfor og udenfor, driftige aktører og fantastiske musikere som gør at vi kan få musikalsk værdi og med det en udviklingsplatform for musikken. 2020 bliver dette virkelighed i et pilotprojekt takket være opbakning fra Region Skåne og HH-samarbejdet, siger Max Granström, kulturdirektør i Helsingborgs Stad.

Det kommende år vil samarbejdet udmønte sig i et fælles musikfestivalkoncept som kan opleves i Helsingborg og en fælles konference for aktører i musikbranchen. Formålet med konferencen er at give læring i hvordan man arrangerer, markedsfører og producerer koncerter og musikfestivaler. Ud over disse to konkrete satsninger vil der være koncerter med danske musikere i Helsingborg og svenske musikere i Helsingør.

Baggrunden for samarbejdet de gode erfaringer af tidligere samarbejder som bl.a. kulturinstitutionen Kulturværftet i Helsingør og spillestedet The Tivoli i Helsingborg har gjort de sidste to år. 10 danske bands, f.eks. Nephew, har spillet koncerter i Helsingborg, og 12 svenske bands, f.eks. Mando Diao, har spillet i Helsingør. Læg dertil talentkonkurrencen for nye artister, Popkorn Nordic, som finder sted i begge byer.

Chef og kunstnerisk leder for Kulturværftet, Mikael Fock, siger:

- Musikken er den bro, der kan forbinde os. Det er lige her Danmark og Sverige er tættest på hinanden, og vi har længe arbejdet på at gøre det attraktivt og udviklende for både publikum og musikere at søge oplevelser på den modsatte side, uanset hvilken side af sundet man bor på. Vi er glade for at det samarbejde, vi har bygget op med aktører på begge sider, nu får luft under vingerne.

NORDEN NU skifter navn til NORDISKE



Her ved indgangen til Foreningen NORDENs andet århundrede har vi valgt at skifte bladets navn, 'Norden NU', ud med det nye navn: 'Nordiske'.

100-års jubilæet er det rigtige tidspunkt for forandring. Jubilæet er en god anledning til nyskabelse. Ikke mindst i betragtning af, at vi – med fire årlige udgivelser – altid har haft lidt svært ved at leve op til ordet 'NU' i titlen. Selvom vi gør meget for at afspejle nordisk puls og nordiske tanker, har vi dog aldrig været noget nyhedsmedie.

Med navnet Nordiske tager vi fat i et begreb, som kan forstås på flere måder og som kan efterfølges af mange ord. Nordiske tanker, holdninger, ideer, strømninger, foreninger, virksomheder. Nordiske mennesker. Nordiske udfordringer. Nordiske landvindinger. Nordiske nationer og regioner.

Samtidig med navneskiftet benytter vi lejligheden til at løfte bladets udseende. Vi introducerer med nærværende udgave en ny visuel identitet, som er mere enkel og i et mere gennemført nordisk design.

Navn og layout er dog immervæk kun overflade i den forstand, at hvis ikke indholdet – bladets tekster – er vedkommende, så nytter en flot iklædning ikke ret meget.

Derfor kan vi da også love, at vi lægger os i selen, både når det gælder form og når det gælder indhold.

Hjælp os med at blive bedre. Send kritik og forslag til: redaktion@foreningen-norden.dk

Esben Ørberg
Redaktør

P P

Magasinpost
UMM
Id nr.: 46517



RUDE STRAND HØJSKOLE

MØD
Minik Rosing
Karsten Hønge
Siegfried Matlok
Knud Romer
Mette Bock
... og mange flere

Kursusprisen er inkl. enkeltværelse med havudsigt.

Tjek rabat for delt dobbeltværelse og flere kurser på vores hjemmeside.

SPÆNDENDE KURSER I 2020 PÅ RUDE STRAND HØJSKOLE

SE HELE PROGRAMMET PÅ WWW.RUDESTRANDHOJSKOLE.DK

5 - Med nordlys i øjnene - Grønland

Grønland og Arktis er for alvor kommet i fokus – og både USA, Kina og Rusland styrker deres tilstedeværelse i området. Hvad betyder det for det grønlandske folk og for Danmark? Uden fordomme dykker vi ned i den grønlandske virkelighed.

27.01. - 01.02.2020 - 6 DAGE - KR. 4.450,-

6 - Ind i litteraturen

Litteraturens mirakel er, at den kan skabe verdener ud af intet. Litteratur handler ofte om, hvem vi er, og hvad livet er, og den åbner vore øjne for verden ved at vise den på en anden måde, end vi er vant til. Vi ser "Kunsten at græde i kor" i Odder Biograf.

03.02. - 08.02.2020 - 6 DAGE - KR. 4.650,-

7A - Kunst og filosofi

Lediggang er roden til al kunst, sagde maleren, keramikeren og multimennesket Asger Jorn - og forudså, at der ville blive skabt masser af spændende kunst, hvis mennesket blev befriet for at bruge livet på kvalitetsløst arbejde uden mening.

10.02. - 15.02.2020 - 6 DAGE - KR. 4.450,-

8 - Genforeningen 2020

I 2020 fejrer vi 100-året for Genforeningen - kulminationen på sønderjydernes lange kamp for igen at blive en del af Danmark efter nederlaget i 1864. Vi dykker ned i historien om, hvad der skete før, under og efter afstemningerne i 1920.

17.02. - 22.02.2020 - 6 DAGE - KR. 4.550,-

9B - Kor og højskole

Kom og syng – bliv glad og få nogle gode musikalske oplevelser. Fællesskab, livsglæde og sund motion for lungerne er de store bonusser ved dette kor-kursus. Sang udsender oxytocin og udvikler en særlig samhørighed. Kurset kræver ingen sangerfaring.

24.02. - 29.02.2020 - 6 DAGE - KR. 4.350,-

12 - Vi synger 200 sange

Velkommen til en tour de force i den danske sangskat! Og til det spændende opløb om sangene i den nye højskolesangbog. Vi får historiske, kirkelige, musikalske og poetiske oplæg om sangene. Koncert med Trio Gnist byder på nyfortolkninger af nordiske folkeviser.

16.03. - 21.03.2020 - 6 DAGE - KR. 4.300,-

Kystvejen 114 • 8300 Odder • Tlf. 86 55 89 44 • info@rudestrandhojskole.dk • www.rudestrandhojskole.dk

Året byder på flere vandrekurser, hvor vi nyder den danske natur på forskellige årstider.

